

Toetsvisie en toetsbeleid

Inhoudsopgave

1 Visie	4
1.1 Visie op leren en onderwijs	4
1.2 Visie op toetsing	5
1.2.1 Toetsen passend bij de schoolvisie	5
1.2.2 Toetsen passend bij de belangen van leerlingen en ouders	7
1.2.3 Toetskwaliteit	8
1.2.4 Toetsfuncties	10
1.2.5 Formatief handelen	12
1.2.6 Kern van de toetsvisie	13
2 Kaders en richtlijnen	14
2.1 Verplichte kaders en richtlijnen	14
2.2 Gewenste kaders en richtlijnen	14
2.2.1 Periodisering van het schooljaar	15
2.2.2 Programma voor Toetsing (PT)	16
2.2.3 Programma voor Toetsing en Afsluiting (PTA)	20
2.2.4 Formatief handelen	24
2.2.5 Toetsteam	25
3 Randvoorwaarden	27
3.1 Organisatie	27
3.2 Bekwaamheid	28
4 Implementatie	29
4.1 Schooljaar 2022-2023	29
4.2 Schooljaar 2023-2024	31
4.3 Schooljaar 2024-2025	33
5 Links en literatuur	34
5.1 Literatuur	34
5.2 Handige Links	35
6 Bijlagen	36
6.1 Schema visie op toetsing en onderwijs	36
6.2 Voorstel periodisering	37
6.3 Voorbeelduitwerkingen PT en PTA	42
6.4 Planning schooljaar 2022-2023	45

Inleiding

In het schoolplan van het Mgr. Frencken College van 2019-2023 staat het volgende geformuleerd over toetsing:

“In een dynamische school, met ruimte voor maatwerk en een grote mate van eigen verantwoordelijkheid van de leerling op diens leerproces, zou het niet de toets moeten zijn die de leerling motiveert. Maar het onderwijs in Nederland kent een sterke toetscultuur. Het is daarom nodig ons opnieuw te oriënteren op toetsen. Het Frencken College wil, binnen de eigen mogelijkheden en rekening houdend met het toezichtkader van de onderwijsinspectie, tegenwicht bieden aan deze cultuur van het toetsen. Toetsen vormen een zinvol evaluatiemoment voor het leerproces van de leerling, maar zijn geen doel op zich.”

Op basis van bovenstaande constatering, de uitgangspunten van onze schoolvisie en de opdracht zoals geformuleerd in het schoolplan zijn wij aan de slag gegaan met het onderwerp toetsbeleid.

Het doel van dit toetsbeleid is het creëren van eenheid, kwaliteit, transparantie en duidelijkheid voor zowel collega's, leerlingen als ouders. Kwaliteit van toetsing zit niet alleen in het gebruik van kwalitatief goede toetsen, maar ook in een heldere visie op toetsing en duidelijke afspraken op het gebied van toetsing die schoolbreed gedragen en uitgevoerd worden.

Tenslotte focussen we ons in dit toetsbeleid op hoe toetsen worden ingezet om het eigenaarschap van het leren bij de leerling te vergroten.

1 Visie

1.1 Visie op leren en onderwijs

Onze school, het Mgr. Frencken College, werkt vanuit een schoolbrede missie:

“Het Mgr. Frencken College wil leerlingen in een sfeer van vertrouwen en respect (bege)leiden naar een havo- en/of vwo-diploma en hen stimuleren zich te ontwikkelen tot jongvolwassenen die hun weg weten te vinden in een steeds sneller veranderende samenleving.”

Om deze missie handen en voeten te geven werken we vanuit drie kernwaarden (zie schoolplan) die als leidraad voor ons handelen fungeren:

Vertrouwen en waarderen

Leerlingen en medewerkers geven elkaar over en weer vertrouwen. Samen scheppen zij een klimaat waarin iedereen zich gerespecteerd en gewaardeerd voelt. Gewaardeerd om wie iemand is en om wat iemand kan.

Verantwoordelijkheid geven en nemen

Leerlingen en medewerkers zijn verantwoordelijk voor hun eigen opdracht, en voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de school. We geven elkaar complimenten en spreken elkaar aan op ongewenst gedrag.

Ruimte geven en groeien

We willen een lerende en stimulerende organisatie zijn die streeft naar het verleggen van grenzen en excellentie. Er heerst een cultuur van (zelf)ontplooiing, waarin iedereen reflecteert op eigen gedrag. Fouten mogen gemaakt worden en grenzen worden verlegd.

In onze visie op leren en onderwijs beschrijven we op welke wijze (hoe) we onze missie de komende jaren vorm willen geven. Zoals gezegd doen we dat in samenhang met onze kernwaarden. Onze visie bevat drie elementen:

- Het onderwijs wordt **ontwikkelingsgericht** aangeboden. Leerlingen worden gestimuleerd en gefaciliteerd het beste uit zichzelf te halen.
- Er is een **veilige en stimulerende leer- en werkomgeving** waarin vertrouwen in mensen en respect voor elkaars opvattingen de standaard zijn.
- De school is waarneembaar verbonden met **maatschappelijke ontwikkelingen**.

Deze visie op leren en onderwijs heeft direct invloed op ons onderwijs. Dit is binnen onze school terug te zien in de ontwikkeling van twee onderwijsvormen: de reguliere stroom en de Frencken Next stroom. De schoolvisie en ook onze toetsvisie zijn schoolbreed en gelden dus voor beide vormen van onderwijs.

De schoolvisie bepaalt in hoge mate onze visie op toetsen en dit heeft directe invloed op het onderwijs dat we geven. Binnen ons onderwijs werken we vanuit leerdoelen voor de leerlingen. Om deze leerdoelen te bereiken, maakt de docent keuzes in leeractiviteiten, maar

ook in toetsen. Dit alles is zeer van elkaar afhankelijk, ook wel *constructive alignment* genoemd (Biggs & Tang, 2011).

1.2 Visie op toetsing

1.2.1 Toetsen passend bij de schoolvisie

Binnen onze school geven we handen en voeten aan ons onderwijs uitgaande van de schoolvisie en onze kernwaarden. Een belangrijk onderdeel van ons onderwijs bestaat uit het beoordelen en evalueren van de leeropbrengsten en het leerproces van onze leerlingen. Op welke manier geven we de kernwaarden van onze school vorm in onze visie op toetsen en wat betekent dat voor ons toetsbeleid? In dit hoofdstuk geven we antwoord op het eerste gedeelte van die vraag. We staan onder andere uitgebreid stil bij formatief handelen en de mogelijke functies van toetsen en beoordelen.

Wat de praktische gevolgen van ons toetsbeleid voor ons onderwijs zijn, wordt beschreven vanaf hoofdstuk 2.

Vertrouwen en waarderen

De basis voor goed onderwijs is het opbouwen van een interpersoonlijke relatie met de leerling. Dit kan voor iedere individuele leerling anders zijn en voelen. Sommige leerlingen hebben behoefte aan regelmatig contact met de docent, terwijl andere leerlingen het al meer dan voldoende vinden om op afstand begeleid te worden in het leerproces. Het is aan de docent om dit aan te voelen en samen met de leerling te zorgen voor een interpersoonlijke relatie waarbij zowel de docent als de leerling zich prettig voelt. Wanneer de interpersoonlijke relatie tussen leerling en docent in orde is, ontstaat er ruimte om vaardigheden te ontwikkelen en te leren. Zowel binnen de reguliere stroom als bij Frencken Next is er aandacht voor de interpersoonlijke relatie met de leerlingen. Denk hierbij aan de mentoren in de reguliere stroom, coaches in bovenbouw vwo en de dagelijkse coachmomenten bij Frencken Next.

Een theorie die hierbij past is de *Self-Determination Theory* (Deci & Ryan, 1985; 2000). Hierbij wordt uitgegaan van twee soorten motivatie: intrinsieke en extrinsieke motivatie. Eerstgenoemde levert vaak betere leerprestaties op. Uit dit onderzoek blijkt dat docenten de intrinsieke motivatie kunnen verhogen door aan te sluiten bij de drie psychologische basisbehoeften: competentie, autonomie en relatie (CAR model van Luc Stevens, 2004).

De basisbehoeften competentie en relatie sluiten naadloos aan op onze kernwaarde 'vertrouwen en waarderen'.

Gaandeweg het leerproces hebben leerlingen de bevestiging nodig dat ze goed bezig zijn en dat ze een onderdeel/vaardigheid beheersen. Formatief handelen kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Formatief handelen is ook bekend als formatief evalueren. We kiezen in dit toetsbeleid bewust voor de term formatief handelen, omdat formatief handelen meer de nadruk legt op het hele formatieve onderwijsproces. Formatief handelen raakt aan alle elementen van *constructive alignment*: leerdoelen, leeractiviteiten en toetsing/beoordeling, terwijl formatief evalueren zich beperkt tot toetsen en beoordelen. Door kleine opdrachten of toetsen te geven, kan de docent tijdens het proces feedback (laten) geven op wat de leerling al kan. Dit geeft vertrouwen. Mocht nog niet het gewenste resultaat bereikt zijn, dan is het

belangrijk dat er wordt geleerd in een klimaat waarin het geaccepteerd is om fouten te maken en waar wordt geleerd van positieve constructieve feedback.

Binnen de reguliere onderwijsvorm in school wordt er op kleine schaal gewerkt met formatieve toetsen, dit is vaak nog per vak en per docent afhankelijk. Binnen Frencken Next wordt daarentegen het overgrote deel van de tijd gewerkt met formatieve toetsen. De gekozen vorm van onderwijs is gericht op een leerproces met formatieve momenten. Dit trekken we graag schoolbreed door.

Op het Mgr. Frencken College worden ook afsluitende beoordelingen of cijfers gegeven. Uitgangspunt is dat we leerlingen beoordelen op vaardigheden en kennis die ze beheersen, kortom: we tellen niet de fouten, maar de behaalde punten. Op deze manier geven we leerlingen vertrouwen en laten we zien wat ze al wel kunnen.

We houden daarnaast rekening met leerlingen met een ondersteuningsbehoefte, zoals dyslexie of dyscalculie. Deze leerlingen kunnen via de interne zorg in aanmerking komen voor passende maatregelen bij toetsen. Dit gaat in overleg met leerling, ouders, mentor/coach, docent en de zorg. Bovendien wordt rekening gehouden met de (wettelijke) kaders waarbinnen de school opereert.

Verantwoordelijkheid geven en nemen

Binnen de school zien we dat docenten veel verantwoordelijkheid nemen in het ondersteunen van het leerproces van de leerling. De docent bepaalt vaak de lesinhoud, formuleert de leerdoelen, kiest de soort beoordeling, maakt de planning tot aan het volgende beoordelingsmoment, stuurt leerlingen bij tijdens het leerproces en neemt het voortouw in het evalueren van de beoordeling.

In de toekomst streven we naar meer gedeelde verantwoordelijkheid tijdens het leerproces. We geven de leerlingen meer vertrouwen en de mogelijkheid om meer eigenaarschap te nemen.

Wanneer we naar de *Self-Determination Theory* (Deci & Ryan, 1985; 2000) kijken, zien we dat één van de psychologische basisbehoeften autonomie is. Leerlingen hebben behoefte aan autonomie over hun leerproces en dus ook over de wijze waarop ze aan kunnen tonen dat ze de leerdoelen beheersen. Dit kan door leerlingen te betrekken bij bijvoorbeeld de inhoud/leerdoelen, moment van afname of de vorm van de toets. Daarnaast zijn leerlingen prima in staat elkaar van constructieve feedback te voorzien, mits we ze dat aanleren en als ze weten wat de succescriteria zijn.

Een beoogd positief gevolg van meer verantwoordelijkheid bij de leerling is dat de intrinsieke motivatie voor een vak wordt verhoogd en daardoor de leerprestaties omhoog gaan. Binnen de school wordt hier op diverse niveaus al invulling aan gegeven. Voorbeeld hiervan is uiteraard de stroming Frencken Next binnen onze school. Leerlingen kiezen zelf wanneer ze een trede of hoofdstuk afronden en iedere opdracht heeft twee inlevermomenten. Daarnaast hebben ze regelmatig de keus in de manier waarop ze aantonen dat ze de nieuwe leerstof beheersen. Overigens wordt binnen enkele vakken in de reguliere stroom ook gewerkt met meer eigen verantwoordelijkheid bij het afronden van een vak, zoals bij aardrijkskunde waar ze bij topografie zelf het moment van afname van de toets bepalen.

Ons doel is de komende jaren op grotere schaal stappen te zetten in nog meer eigenaarschap en verantwoordelijkheden in het leerproces bij leerlingen te leggen, zodat de intrinsieke motivatie en leerprestaties omhoog gaan.

Ruimte geven en groeien

Deze kernwaarde zien we al veel terug binnen de activiteiten op onze school. Leerlingen kunnen excelleren op opleidingsniveau (topklas), maar ook binnen een opleidingsniveau (versneld eindexamen doen in een vak, eindexamen op een hoger niveau afleggen voor een vak, kennis verbreden door deel te nemen aan extra programma's binnen een vak, in de onderbouw vakken op verschillende onderwijsniveaus volgen (Frencken Next)). Bovendien hebben de leerlingen op het Mgr. Frencken College veel mogelijkheden om zich te ontwikkelen als persoon (deelname aan GSA, leerlingenraad, debatteam).

De ontwikkeling van de leerling als persoon willen we graag meer terugzien in het onderwijs dat we geven. Leerlingen kunnen zichzelf beter laten zien, als de gekozen vorm (zowel formatief als summatief) bij hen past. Daarom vinden we diversiteit in toetsen belangrijk in het gehele leerproces. Dit kan zijn door keuze te geven in onderwerp en door de variatie in toetsvormen te vergroten (presentaties, PO's, posters).

Daarnaast vinden we het belangrijk dat leerlingen de ruimte krijgen om te leren van hun fouten en zich te verbeteren. Dit doen we door vaker het middel formatief handelen in te zetten tijdens het leerproces. Om leerlingen gericht verder te kunnen helpen, is het van belang dat docenten positieve constructieve feedback kunnen geven. Uit onderzoek (Hattie & Timberley, 2007) blijkt dat leerlingen het meest uit feedback halen als de feedback op korte termijn gegeven wordt en gericht is op het leerproces en zelfsturing. Feedback geven gebeurt nu vaak pas bij het bespreken van de toets wanneer er al een cijfer boven de toets staat. Met twee eenvoudige aanpassingen kan het leerrendement voor leerlingen veel hoger zijn. Ten eerste halen we dit proces graag naar voren. Voor leerlingen is het prettig zich te kunnen verbeteren vòòr het summatieve moment, zodat ze zich nog kunnen verbeteren om de gestelde leerdoelen te halen. Daarnaast is gebleken dat feedback pas effectief wordt wanneer feedback wordt gegeven zonder dat er een cijfer voor het werk is gegeven. Geschreven feedback kan tot 30% meer leerrendement opleveren, terwijl feedback geven terwijl er een cijfer boven de toets staat haast nihil is.

Door deze manier van werken willen we het leergedrag van leerlingen veranderen, zodat leerlingen meer doelgericht gaan werken in plaats van cijfergericht. Zo wordt de leerling steeds meer eigenaar van het eigen leren.

1.2.2 Toetsen passend bij de belangen van leerlingen en ouders

Binnen de school vinden we de driehoek ouders-leerling-school belangrijk. Door met elkaar in gesprek te gaan en met elkaar mee te denken, helpen we samen de leerling het beste uit zichzelf te halen.

Leerlingen

In ons proces hebben we zowel onderbouw- als bovenbouw-leerlingen gesproken en gevraagd hoe zij denken over toetsing. Een rode draad in de meningen van onze leerlingen is dat ze duidelijkheid en dus transparantie willen en meer eigenaarschap, maar wel binnen afgesproken kaders. Ze geven aan meer vrijheid in toetsvorm en planning bij toetsen te willen hebben, maar wel met een duidelijke sturing en richtlijnen vanuit de docent.

Ze willen meer en tijdig duidelijkheid over de toetsmomenten, over de inhoud van de toets en over de wijze van beoordeling (= transparantie). Afstemming over toetsen (vorm, omvang en planning) binnen en tussen de verschillende vakken is daarbij een voorwaarde, dit kan bijvoorbeeld vastgelegd worden in een PTO (programma voor toetsing onderbouw).

Leerlingen zouden graag meer eigenaarschap hebben als het gaat om de vorm van toetsen en de afnamemomenten van toetsen. Ze geven aan meer van zichzelf te kunnen laten zien, wanneer de toetsen diverser zijn. Hierbij valt te denken aan PO's, presentaties of posterpresentaties. Leerlingen vinden het prettig als docenten duidelijk de kaders aangeven als het gaat om toetsen. Bovendien helpt het de leerlingen als ze voorafgaand aan de toets de beoordelingscriteria te zien krijgen, zodat ze weten waarop ze beoordeeld worden. Tenslotte zien leerlingen cijfers voor het werk dat ze leveren als beloning. Ze geven aan dat een toets vaak een momentopname is en dat ze graag de kans zouden krijgen om zich te verbeteren, in de vorm van een herkansing. Een moment van verbetering wordt al toegepast in Frencken Next en in de bovenbouw na toetsweken. Echter is er ook behoefte aan een moment van verbetering in de onderbouw van ons reguliere onderwijs.

Ouders

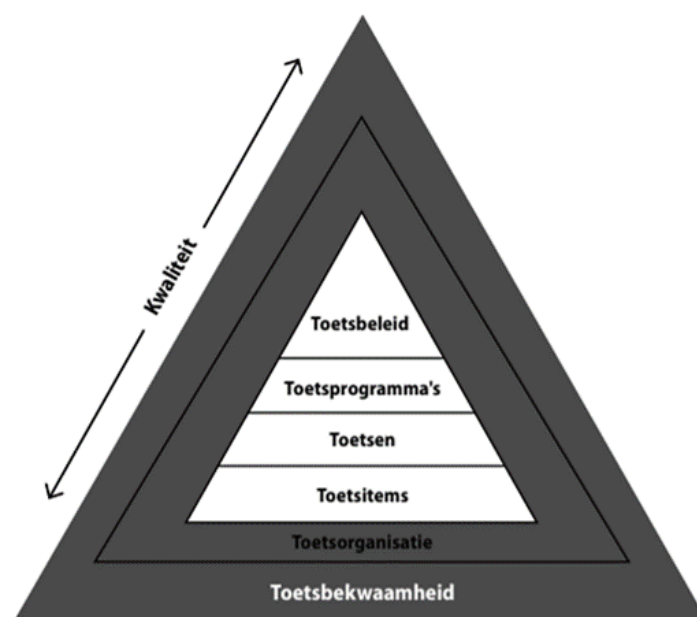
Ouders willen het beste voor hun kind en er zeker van zijn dat hij/zij zich op onze school maximaal kan ontwikkelen. De mogelijkheid tot maatwerk past bij deze wens.

Een veilige leeromgeving waarin een leerling zich kan ontwikkelen vinden wij belangrijk. Net zoals dat ouders het belangrijk vinden dat hun kind in een veilige omgeving kan leren en zichzelf kan ontwikkelen. Dit willen we aan ouders laten zien door leerlingen te voorzien van positieve feedback in het leerproces en door een omgeving te creëren waarin fouten maken mag.

Ouders vinden het belangrijk dat de behaalde resultaten van hun kind bij toetsen meetbaar zijn. Zo kunnen ze zich een beeld vormen van de stand van zaken op dat moment, denk hierbij aan tussentijdse rapportages. Een toetsresultaat met een cijfer heeft dan vaak de voorkeur.

1.2.3 Toetskwaliteit

Om de toetskwaliteit binnen onze school te waarborgen gaan we uit van de kwaliteitspiramide voor eigentijds toetsen en beoordelen (Joosten-ten Brinke, Sluijsmans & Peeters, 2012).



De piramide is onderverdeeld in 6 lagen die allemaal bijdragen aan de kwaliteit van toetsing in de organisatie:

Toetsbeleid

Door het schrijven van dit toetsbeleid leggen we vast waar wij als Mgr. Frencken College voor staan als het gaat om toetsen en beoordelen. Iedereen binnen de school werkt vanuit dezelfde uitgangspunten.

Toetsprogramma's

Ieder vak heeft een vakinhoudelijk toetsprogramma. De sectie is verantwoordelijk voor het aanbieden van minimaal alle wettelijk vastgelegde leerdoelen en vaardigheden en zorgt ervoor dat deze zijn beoordeeld wanneer het volledige toetsprogramma is afgerond. Een beoordeling op zichzelf zal nooit aan alle leerdoelen tegelijk voldoen. Daarom is belangrijk dat de sectie het overzicht heeft over het hele toetsprogramma en het als geheel alle leerdoelen omvat. Om transparant te zijn en duidelijkheid te bieden naar leerlingen, is het zinvol om het overzicht met toetsen en leerdoelen te delen met leerlingen.

Toetsprogramma's kunnen breder worden bekeken, door het overzicht te bewaken per leerjaar. Hier gaat het dan niet per se om de inhoud van de beoordeling, maar over de afstemming tussen vaksecties van het aanleren van vaardigheden en afspraken over de soorten en aantal beoordelingen in het schooljaar en de afstemming in de tijd.

Toetsen

We vinden het als school belangrijk dat toetsen inhoudelijk geen verrassing zijn voor leerlingen en in lijn zijn met het gegeven onderwijs (*constructive alignment*). Het is van belang dat de beoordeling representatief is voor wat de leerling kan.

Om kwalitatief goede toetsen te leveren, gaan we uit van de volgende 5 kwaliteitscriteria (Bax en Van Berkel, 2002):

1. Validiteit: heeft te maken met de betekenis, de bruikbaarheid en de juistheid van de conclusies die uit de toetsscores worden getrokken.
2. Betrouwbaarheid: geeft aan in hoeverre er vertrouwen kan zijn in de toets als meting ongeacht de inhoud van de toets.
3. Objectiviteit: ook wel intersubjectiviteit genoemd: is de toetsuitkomst onafhankelijk van persoonlijke invloeden van beoordelaars?
4. Transparantie: zorgt ervoor dat alle informatie voorhanden is om voor de leerlingen de best denkbare voorbereidings- en antwoordstrategie mogelijk te maken. De toets mag inhoudelijk dus geen verrassing zijn voor leerlingen
5. Normering: is het leggen van een relatie tussen een toetsscore en het daarbij behorende criterium. Het normeren van toetsen is vooral belangrijk in grensgevallen waar tegengestelde beslissingen worden gemaakt (denk aan 5,4 is onvoldoende, 5,5 is voldoende). De docent zal moeten kunnen aantonen dat wat wordt getoetst representatief is en kunnen beargumenteren waarom dit relevant is.

Naast kwaliteit van toetsen vinden we het ook belangrijk dat de docent zich bewust is van de functie die een toets kan hebben in het leerproces. We hanteren daarvoor het model van lectoraat Eigentijds Beoordelen en Beslissen (Tamara van Schilt-Mol). Het model gaat uit dat toetsen 3 functies kunnen hebben: beslisfunctie, leerfunctie of evaluatiefunctie.

Dit model wordt verder toegelicht in paragraaf 1.2.4.

Toetsitems

Bij toetsitems gaat het om de vraagstelling en soort opdrachten die leerlingen krijgen bij toetsen. Bij een goede vraagstelling gaan we uit van de 4 kwaliteitscriteria (Sluijsmans e.a., 2012): relevantie, objectiviteit, efficiëntie en moeilijkheid.

Toetsbekwaamheid

Binnen onze school zijn de docenten degene die de toetsen ontwikkelen. Het is dus belangrijk dat zij kennis hebben van toetsing en de zogenaamde toetscompetenties (Sluijsmans e.a., 2012) beheersen.

Na het verschijnen van het rapport “Een volwaardig schoolexamen” opgesteld door de commissie Kwaliteit Schoolexaminering, blijkt dat gemiddeld genomen in Nederland, binnen scholen onvoldoende expertise is op het gebied van toetsing. De VO-raad doet de aanbeveling om te investeren in het opleiden van docenten en schoolleiding als het gaat om toetsing/beoordeling. Begeleiding en scholing van diverse interne of externe toetsexperts tijdens professionaliseringsdagen kan hier een positieve bijdrage aanleveren.

1.2.4 Toetsfuncties

Om goede functionele toetsen te kunnen maken is het van belang dat we scherp hebben welke doelen onze toetsen hebben in ons onderwijs.

We hebben de keus gemaakt om binnen onze school te gaan werken met het model van het lectoraat Eigentijds Beoordelen en Beslissen (Tamara van Schilt-Mol). Dit model onderscheidt drie functies van toetsing: de beslisfunctie, leerfunctie en evaluatiefunctie.



Beslisfunctie

Toetsen helpt jou als docent om zorgvuldig te beslissen wat de volgende stap in het leerproces is. Dit kan ook een beoordeling zijn.



Leerfunctie

Toetsen helpen leerlingen en studenten om actief te herhalen en bieden hen inzicht in waar zij staan ten opzichte van het doel.



Evaluatiefunctie

Toetsen helpen om jou als docent je eigen handelen te verbeteren en met collega's het onderwijs te (her)ontwerpen waar wenselijk.

Beslisfunctie

Het doel van een toets kan zijn het nemen van een zorgvuldige beslissing, nadat de toets is afgenomen. Dit kan bijvoorbeeld een beslissing zijn op het gebied van het onderwijsleerproces. Het heeft dan direct effect op de manier van lesgeven en de inhoud van de lessen na de toets. Anderzijds kan het ook een beslissing zijn met een beoordelende functie, denk hierbij aan determineren voor het niveau van opleiding of keuze voor een vak in de bovenbouw (summatieve functie).

Uit onderzoek is gebleken dat het aan te raden is het aantal beslismomenten te beperken (Donarski en Benett, 2020). Dit heeft ermee te maken dat toetsen voor leerlingen vooral een

leerfunctie hebben. Toetsen kunnen leerlingen sturen en motiveren om inzicht te krijgen in wat ze nog moeten leren. Dit vraagt echter ruimte en tijd voor feedback en herhaling. De leerling krijgt deze kans niet wanneer er veel summatieve toetsen kort op elkaar zitten.

Wanneer de toets een beslisfunctie heeft, is dit vooral gericht op een beslissing die de docent moet nemen.

Leerfunctie

Toetsen kunnen ook een leerfunctie hebben. Deze functie van toetsen willen we de komende jaren meer terug zien in het onderwijs op het Mgr. Frencken College. Hierbij is actieve herhaling van de inhoud of van vaardigheden belangrijk. Toetsen met een leerfunctie sluiten niet een periode af, maar helpen docenten en leerlingen inzicht te krijgen in het leerproces: waar staan we nu en wat valt er nog te verbeteren (formatieve functie)? Inzicht krijgen in het leerproces is tevens een belangrijk onderdeel van formatief handelen in de les.

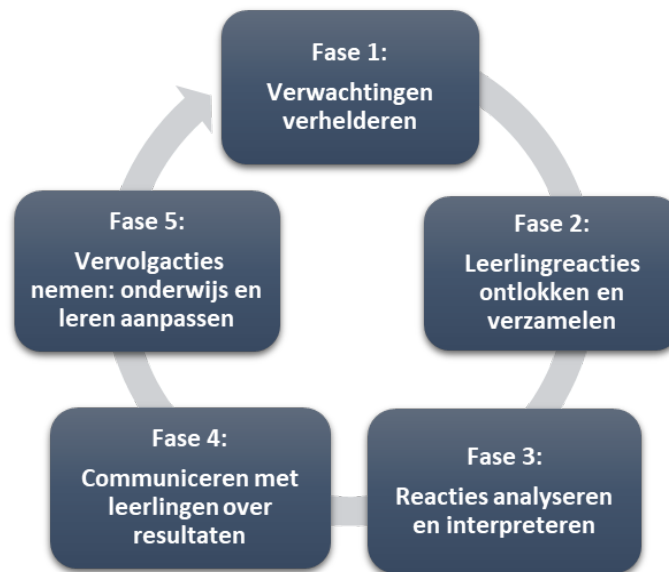
Evaluatiefunctie

Tenslotte kunnen toetsen een evaluerende functie hebben voor docenten. Het helpt secties en docenten scherp te blijven op het onderwijs dat gegeven wordt. Naar aanleiding hiervan wordt bepaald waar het gegeven onderwijs nog aangescherpt moet worden en wat behouden kan blijven. Toetsen hebben dus tevens de functie om de kwaliteit van ons onderwijs te waarborgen.

Het streven is dat we tijdens het leerproces alleen gebruik maken van toetsen met een leerfunctie (formatieve functie) en iedere leerperiode sluiten we af met afrondende toetsen met een beslisfunctie (summatieve functie).

1.2.5 Formatief handelen

Zoals beschreven in paragraaf 1.2.4 kunnen toetsen een leerfunctie hebben, ook wel een formatieve functie genoemd. Toetsen is echter maar een klein onderdeel van het hele leerproces. Formatief toetsen is dan ook een onderdeel van een groter geheel: formatief handelen. Omdat formatief handelen een belangrijke plaats inneemt in onze visie op toetsing en de richting waarin we willen bewegen, wijden we hier een aparte paragraaf aan. Formatief handelen is inmiddels een bekend begrip in het hedendaagse onderwijs. Hieronder volgen de vijf stappen die worden doorlopen bij formatief handelen:



Figuur 1. De cyclus van formatief evalueren (Baartman & Gulikers, 2017)

Formatief handelen heeft een aantal belangrijke eigenschappen. Er is sprake van een cyclisch proces gericht op verder leren. Het gaat om doelgericht in plaats van toetsgericht onderwijs. Daarbij gaan docent en leerlingen met elkaar in gesprek en geef je samen met de leerlingen het leerproces vorm.

Doordat de nadruk de afgelopen jaren binnen onze school vooral heeft gelegen op summatieve toetsen is er een onderwijs- en leercultuur ontstaan waarin leerlingen vooral inspanning leveren kort voor de toets en genoeg nemen met een krappe voldoende (de zogenaamde 'zesjescultuur'). Dit levert frustraties op bij docenten. Regelmatig ontstaat het gevoel dat het zweet op de verkeerde rug staat. We zouden liever zien dat leerlingen meer verantwoordelijkheid nemen in het leerproces en meer gericht zijn op de opgebouwde vaardigheden en kennis en niet alleen leren voor een cijfer.

De uitdaging ligt erin om de balans van de inspanning en de genomen verantwoordelijkheid tussen docenten en leerlingen weer in evenwicht te brengen. We kiezen er daarom als school voor om formatief handelen een grotere rol te geven in het onderwijs dat we aanbieden. Dit heeft ook als gevolg dat er meer toetsen met een formatieve functie, ook wel toetsen met een leerfunctie, plaats zullen vinden.

1.2.6 Kern van de toetsvisie

Samengevat vinden wij het belangrijk in de toetsvisie binnen onze school dat:

- de toetsvisie aansluit bij de kernwaarden van onze school: vertrouwen en waarderen, verantwoordelijkheid nemen en geven, ruimte geven en groeien.
- de toetsvisie ook passend is bij de belangen van ouders, maar vooral bij de leerlingen van onze school.
- we ons bewust zijn van *constructive alignment* in ons onderwijs: alles hangt met elkaar samen: beoogde leeruitkomsten, leeractiviteiten en toetsing.
- we toetsen afnemen volgens de criteria genoemd in paragraaf 1.2.3 uit de kwaliteitspiramide voor Eigentijds Toetsen en Beoordelen (Joosten-ten Brinke, Sluijsmans & Peeters, 2012).
- we duidelijk hebben met welk doel een toets wordt afgenomen en welke functies toetsen kunnen hebben: beslisfunctie, leerfunctie en evaluatiefunctie.
- we tijdens het leerproces uitsluitend gebruik maken van toetsen met een leerfunctie (formatieve toetsen) en dat een leerperiode wordt afgesloten met een toets met een beslisfunctie (summatieve toets).
- het onderwijs dat we geven doelgericht wordt aangeboden.
- de docent en de leerling tijdens het leerproces gebruik maken van formatief handelen, zodat er een cyclisch leerproces ontstaat.
- we leerlingen meer vertrouwen en verantwoordelijkheid geven binnen hun eigen leerproces door leerlingen te leren formatief te handelen.
- we er voor zorgen dat leerlingen en ouders weten wat, wanneer en hoe er getoetst wordt (transparantie). In de onderbouw maken we gebruik van een PT en in de bovenbouw gebruiken we hiervoor het PTA.

Een schematisch overzicht van onze toetsvisie binnen onze school is achter in dit document te vinden als bijlage 6.1: [“Schema visie op toetsing en onderwijs”](#)

2 Kaders en richtlijnen

2.1 Verplichte kaders en richtlijnen

De verplichte kaders en richtlijnen waar wij als school mee te maken hebben zijn de opgelegde richtlijnen vanuit het ministerie van onderwijs, genoemd in de Wet Voortgezet Onderwijs 2020 (WVO 2020). We maken hierbij onderscheid tussen examenonderdelen en niet examenonderdelen. Beide worden hieronder toegelicht.

Examenonderdelen:

Vanuit de VO-raad zijn er checklisten opgesteld, waarin vastgesteld is wat minimaal vermeld moet zijn in het examenreglement en het PTA. Bovendien is er een checklist ontwikkeld om de kwaliteit van de school examinering te waarborgen. De verantwoordelijkheid om te checken of onze school voldoet aan deze landelijke afspraken ligt bij de directie en het examenbureau.

Uit deze verplichte richtlijnen volgt ook dat onze school een gedegen programma voor schoolexamens moet hebben en dat diverse vakken worden afgesloten met een landelijk centraal examen.

Deze verplichte kaders en richtlijnen helpen om een gedegen toetsprogramma te maken en geven een richtlijn voor de kwaliteit van onze schoolexamens.

Niet Examenonderdelen:

Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs geldt dat er per 1 augustus 2006 door het SLO 58 kerndoelen geformuleerd zijn. Deze kerndoelen zijn te verdelen in zeven domeinen (Nederlands, Engels, Wiskunde, mens & natuur, mens & maatschappij, kunst & cultuur en bewegen & sport). Scholen hebben daarin zelf de vrijheid gekregen om dit te implementeren in het onderwijsprogramma voor leerlingen.

2.2 Gewenste kaders en richtlijnen

Om met elkaar onze toetsvisie uit 1.2.6 een praktische uitvoering te geven, hebben we de keus gemaakt om te werken aan de volgende speerpunten:

- Periodisering van het schooljaar
- Programma voor toetsing (PT)
- Programma voor toetsing en afsluiting (PTA)
- Herkansingsregeling
- Formatief Handelen
- Toetsteam

We hebben gekozen om deze speerpunten het eerst aan te pakken, omdat we denken hiermee de belangrijkste doelen op basis van onze toetsvisie binnen onze organisatie te bereiken. Deze speerpunten zijn op korte termijn praktisch goed uit te werken, zowel voor de organisatie als voor het docententeam.

2.2.1 Periodisering van het schooljaar

Keuze periodisering

Binnen de werkgroep is de keus gemaakt om de periodisering van het schooljaar te herzien. Een nieuwe structuur biedt nieuwe mogelijkheden om onze visie op toetsing te realiseren. Door vooraf een periodisering te creëren, kan een leerling beter naar belangrijke beslismomenten toe plannen. Bovendien is er tussen de afgesproken beslismomenten een duidelijke plaats voor formatief handelen.

In het schoolplan is daarnaast ook het thema 'eigen verantwoordelijkheid' terug te vinden. Door het duidelijk aanbieden van overzichten creëer je de mogelijkheid van verantwoordelijkheid nemen. Leerlingen kunnen met name eigen verantwoordelijkheid nemen in de planning en coaches kunnen leerlingen hierin begeleiden.

Met ons toetsbeleid streven we naar transparantie en duidelijkheid binnen onze school op het gebied van toetsing. We merken nu dat Frencken Next, de onderbouw regulier en de bovenbouw niet gelijk lopen qua toetsweken en periodes. Dit veroorzaakt onrust en ruis voor zowel leerlingen als docenten.

Met een nieuw voorstel voor de periodisering willen we bereiken dat er weer eenheid komt in de school. Zodat het zowel voor docenten als leerlingen (ongeacht welke klas of leerjaar) duidelijk is hoe een schooljaar is opgebouwd. Naast transparantie en helderheid willen we hier ook mee bereiken dat het aantal beslismomenten beperkt blijft voor leerlingen en dat de rest van de periode de nadruk ligt op leren en evalueren.

Voorstel periodisering

In bijlage [6.2 Voorstel periodisering](#) is een voorstel uitgewerkt dat past bij de visie van het toetsbeleid.

Het uitgangspunt is helderheid en transparantie bieden voor zowel docenten als leerlingen. Een duidelijke structuur voor de hele organisatie. Daarom is gekozen om het schooljaar te verdelen in vier gelijke periodes. Dit sluit aan bij het uitgangspunt dat Frencken Next al hanteert. Door vier gelijke periodes kiezen is het voor leerlingen vooraf duidelijk en kunnen zij gericht naar de beslismomenten toewerken die aan het einde van iedere periode plaatsvinden.

Om nog meer eenheid in de organisatie te creëren is gekozen om schoolbreed iedere periode hetzelfde principe te hanteren: in de gehele periode vinden alleen toetsen plaats met een leerfunctie (formatieve checks) of evaluatiefunctie, aan het eind van een periode vindt een toetsweek plaats met uitsluitend toetsen met een beslisfunctie.

Daarnaast is het uitgangspunt geweest dat we vinden dat iedere leerling verbetering en groei moeten kunnen laten zien. Er is daarom gekozen om herkansingsmomenten in de jaarplanning op te nemen.

Organisatie

Een andere periodisering heeft binnen de organisatie wel wat voeten in de aarde. Vanuit diverse perspectieven uit de organisatie worden hieronder de gevolgen benoemd:

Leerling perspectief: Frencken Next-leerlingen en reguliere bovenbouwleerlingen zijn gewend om met vier gelijke periodes te werken. Met name voor onderbouwleerlingen zal er organisatorisch een ontwikkeling plaatsvinden. Onderbouwleerlingen gaan merken dat de

druk van tussentijdse beslistoetsen afneemt. De nadruk tijdens een periode zal gelegd worden op toetsen met een leerfunctie.

Voor iedere leerling geldt dat minimaal aan het begin van het jaar bekend is wat en op welke manier een vak aan het einde van een periode toetst.

Docent perspectief: Docenten gaan kijken naar verdeling van de stof over vier gelijke periodes. Dit biedt nieuwe mogelijkheden, bijvoorbeeld om toetsen in te delen op vaardigheden in plaats van op hoofdstukken. Bovendien heeft deze manier van werken tot gevolg dat kritisch gekeken gaat worden hoe tussentijds formatief gehandeld kan worden en hoe ervoor gezorgd kan worden dat de beslismomenten aan het einde van een periode geen verrassingen opleveren voor zowel leerling als docent. Ook neemt het aantal summatieve toetsen flink af, wat directe gevolgen heeft voor het soort onderwijs dat er aangeboden wordt en de werkdruk van docenten. Het onderwijs zal meer gekenmerkt worden door formatieve checks en toetsen met een leerfunctie.

Organisatorisch perspectief: De hele structuur van het schooljaar gaat veranderen. Dit kan gevolgen hebben voor geplande excursies, ontwikkeltijd en andere activiteiten. Indien gekozen wordt voor het enkel plaatsen van activiteiten in mogelijke bufferweken, zal daar rekening mee gehouden moeten worden. Er zal opnieuw gekeken moeten worden naar het aantal excursies en activiteiten en wat er wel en wellicht niet geplaatst kan worden. Ook het roosterbureau zal met deze opbouw vier keer per jaar worden gevraagd een toetsrooster te maken voor de hele school. Ook hier zal wellicht in de taakomvang rekening mee gehouden moeten worden.

Bovendien vraagt dit ook wat van onze administratie op het gebied van een andere cijferstructuur in Magister en bovendien gaan de frequenties van de toetsweken omhoog, waarin de administratie ook altijd een belangrijke rol speelt.

2.2.2 Programma voor Toetsing (PT)

Binnen de school vinden we de driehoek ouders-leerling-school belangrijk. Door met elkaar in gesprek te gaan en met elkaar mee te denken, helpen we samen de leerling het beste uit zichzelf te halen. Dit is al eerder beschreven in hoofdstuk 1.2.2.

Leerlingen

Een rode draad in de meningen van onze leerlingen is dat ze duidelijkheid en dus transparantie willen en meer eigenaarschap, maar wel binnen afgesproken kaders. Leerlingen willen meer en tijdig duidelijkheid over de toetsmomenten, over de inhoud van de toets en over de wijze van beoordeling (= transparantie). Dit kan bijvoorbeeld vastgelegd worden in een PT (programma voor toetsing). In de bovenbouw is hier door middel van het PTA (programma van toetsing en afsluiting) een overzicht voor de leerlingen wanneer zij wat moeten doen om op te mogen voor het centraal examen en hoe het SE resultaat tot stand komt.

Ouders

Ouders willen het beste voor hun kind en er zeker van zijn dat hij/zij zich op onze school maximaal kan ontwikkelen. Ouders vinden het belangrijk om te zien hoe hun kind ervoor

staat op een voor hen begrijpelijke meetlat. Door het maken van een PT voor de onderbouw klassen kan dit ook worden aangeboden aan de ouders.

School

Ieder vak heeft een vakinhoudelijk toetsprogramma. Om transparant te zijn en duidelijkheid te bieden aan leerlingen, is het zinvol om het overzicht met toetsen en leerdoelen te delen met leerlingen. Dit gebeurt momenteel vaak via studiewijzers/planners. De opmaak en de plaats waar deze stukken te vinden zijn, verschillen nogal, waardoor het voor de leerlingen/ouders/afdelingen/secties niet transparant is wat een leerling moet kennen en kunnen om over te gaan naar het volgende leerjaar.

Door middel van PT's wordt het transparanter en overzichtelijker wat elke sectie wanneer toetst en op wat voor manier. Daarnaast wordt het PT besproken binnen de afdelingen. We vinden het belangrijk dat er afstemming plaatsvindt tussen secties over spreiding en aantal toetsen in een leerjaar.

Studiedag 24 november 2022

Tijdens de studiedag van 24 november hebben docenten op het Frencken de mogelijkheid gehad om input te geven met betrekking tot het PT. In kleinere werkgroepjes werd gevraagd wat de docenten wel en wat zij niet willen in een PT. Hieruit kwam het volgende:

- PT is fijn, want meer transparantie voor alle betrokkenen → richten op inhoud
- meer uniformiteit in weging, vergelijkbare toetsen dezelfde weging
- minder toetsen
- geen formatieve toetsen in het PT
- enige vorm van flexibiliteit voor het geval dat collega's ziek zijn/ er lessen uitvallen
- resultaat summatieve toets zou geen verrassing moeten zijn
- lesdoelen in de les benoemen en checken
- meer eigenaarschap bij de leerling

Leerlingenpanel havo 1 december 2022

Tijdens het leerlingenpanel werd aan de deelnemers (totaal 10 leerlingen uit havo 3 t/m havo 5) wat zij wel en wat zij niet in een PT willen terugvinden.

Het volgende kwam daaruit:

- Duidelijk voor elk vak welke toetsen afgenomen worden
- De weging van de toetsen
- De toetsstof
- De inhoud van de toets komt overeen met de stof

Afspraken voor Programma voor toetsing (PT)

Het voorstel is om te werken met een programma voor toetsing, oftewel PT. Dit programma wordt ieder jaar geëvalueerd en eventueel bijgesteld.

Het PT geeft een omschrijving van de leerstof en de weging van de toetsvormen die per leerjaar worden gegeven. Voor elk vak wordt een overzichtelijk PT per leerjaar gemaakt met een beschrijving van de af te nemen toetsen, toetsinhoud en wegingen. Tevens wordt in dit document vastgelegd hoe het rapportcijfer en het eindcijfer tot stand komen. De docenten houden zich aan dit PT om transparantie en duidelijkheid voor leerlingen te behouden.

Voor de klassen 4 havo, 4 vwo en 5 vwo is er zowel een PT als PTA beschikbaar. Voor 4 vwo geldt dat in het PTA alleen de vakken worden opgenomen die afgesloten worden in 4 vwo. In het PTA staan alleen de onderdelen vermeld die meetellen voor het schoolexamen. Voor 5 havo en 6 vwo is er geen PT beschikbaar. Hier wordt alleen gewerkt met een PTA.

Om schoolbreed met het PT te kunnen werken is het belangrijk dat de uitgangspunten duidelijk zijn. Voor het PT gelden de onderstaande afspraken.

Hoeveelheid toetsen

- Voor ieder vak geldt dat **iedere periode minimaal 1 beslismoment** (cijfer/beoordeling) plaatsvindt. Per periode dient er dus één cijfer/beoordeling te worden gegeven, zodat de voortgang per vak zichtbaar wordt. Dit betekent dus **per schooljaar minimaal 4 beslismomenten** (cijfers/beoordelingen) per vak.
- **Maximaal 6 beslismomenten** (cijfers/beoordelingen) per vak per schooljaar. Dit zorgt ervoor dat de toetsdruk voor de leerlingen beperkt blijft.
- De samenstelling van de beslismomenten bestaat uit **4 schriftelijke toetsen** tijdens toetsweken en **maximaal 2 PO's** buiten de toetsweken.*

*Voor de vakken met een overwegend praktische component geldt dat zij af mogen wijken van de samenstelling van de 6 beslismomenten. Dit betekent dat deze vakken wel 6 beslismomenten hebben, maar dat zelf bepaald mag worden hoe de verdeling schriftelijke toetsen en praktische opdrachten is.

Deze uitzondering geldt voor de vakken BVO, tekenen, informatica, O&O, LOP en muziek.

Soorten toetsen

- De vorm van een toets kan bestaan uit een schriftelijke toets of praktische opdracht (bijvoorbeeld: mondeling, presentatie, poster, practicum enz.).
- **Schriftelijke toetsen** worden **alleen** afgenomen tijdens een toetsweek.
- In de onderbouw (klas 1, 2 en 3) is de tijdsduur van een schriftelijke toets 50 minuten.
- In de bovenbouw (klas 4 en 5) is de tijdsduur van een schriftelijke toets 50 minuten of een veelvoud van 50 minuten.
- **Iedere schriftelijke toets** uit de toetsweek is **herkansbaar** (zie herkansingsregeling).
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest (zie herkansingsregeling).
- Praktische opdrachten vinden plaats buiten de toetsweken en worden afgerond buiten toetsweken.

Weging van toetsen

- **Ieder vak verdeelt per jaarlaag een weging 12** over alle schriftelijke toetsen en praktische opdrachten. Dus het totaal van alle wegingen samen is 12.
- De weging van een schriftelijke toets of praktische opdracht bestaat uit een **geheel getal**.
- Aan een schriftelijke toets of praktische opdracht mag **maximaal weging 4** worden toegekend.
- Een toetscijfer mag **niet uit deelcijfers** bestaan.

Herkansingsregeling

Leerjaar 1, 2 en 3:

- Iedere leerling heeft recht op **één herkansing per toetsweek (TW)**.
- De herkansing kan ingezet worden op alle schriftelijke PT toetsen uit de laatst afgenomen TW of op een herkansbare praktische opdracht met een inleverdatum in de periode voor de laatst afgenomen TW.
- **Iedere schriftelijke toets uit de toetsweek is herkansbaar.**
- **Een ingehaalde schriftelijke toets is nog steeds herkansbaar.**
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest.
- Een niet ingezette herkansing is **niet** mee te nemen naar een andere periode.

Leerjaar 4 havo, 4 vwo en 5 vwo:

- Iedere leerling heeft recht op **één herkansing per toetsweek (TW)**.
- De herkansing kan ingezet worden op alle schriftelijke PT of PTA toetsen uit de laatst afgenomen TW of op een herkansbare praktische opdracht met een inleverdatum in de periode voor de laatst afgenomen TW.
- **Iedere schriftelijke toets uit de toetsweek is herkansbaar.**
- **Een ingehaalde schriftelijke toets is nog steeds herkansbaar.**
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest.
- Een niet ingezette herkansing is **niet** mee te nemen naar een andere periode.

De herkansingsregeling leerjaar 4 havo, 4 vwo en 5 vwo is gelijk aan de herkansingsregeling genoemd in paragraaf 2.2.3. De herkansingsregeling heeft namelijk betrekking op zowel PT onderdelen als PTA onderdelen.

Wijzigen in het PT gedurende het schooljaar

Om de transparantie en duidelijkheid binnen de organisatie te waarborgen is het niet wenselijk dat er afgeweken wordt van het opgestelde PT. Uiteraard kunnen zich bijzondere omstandigheden voordoen, waardoor aanpassingen toch noodzakelijk zijn. Indien dit het geval is kan dit alleen plaatsvinden na afstemming met de desbetreffende afdelingsleider.

De inhoud, vorm en resultaat van de beslismomenten mag/kan geen verrassing zijn voor de leerling. Naast beslismomenten wordt de voortgang van het leerproces bewaakt door formatieve checks. Om het leerproces inzichtelijk te maken kunnen er formatieve toetsen worden gegeven. De formatieve check kan op verschillende manieren plaatsvinden. Deze formatieve toetsen worden in Magister aangegeven met weging 0, met een beoordeling (bijvoorbeeld: onvoldoende/voldoende/goed). Hierdoor wordt het inzichtelijk voor de leerling, ouders, vakdocent en coach/mentor hoe een leerling er op dat moment voorstaat.

Met de komst van het PT willen we nog meer transparantie creëren op het gebied van toetsen voor zowel leerlingen als docenten.

Voor de mentoren/coaches wordt het overzichtelijker per vak en leerjaar wat de leerling moet doen om aan alle eisen van overgang te voldoen. Dit sluit aan bij de ontwikkelingen van What's Next met betrekking tot coaching en leer doelgericht werken.

Bovendien willen we hiermee bereiken dat secties met elkaar in gesprek gaan en met elkaar de toetsprogramma's binnen een leerjaar met elkaar afstemmen.

Er zijn ook organisatorische gevolgen verbonden aan het invoeren van het PT. We zien een taak voor de afdelingsleiders die het overzicht bewaken per leerjaar en de afstemming met de secties bespreken.

Daarnaast zien we een nieuwe rol ontstaan binnen school. De werkgroep doet de aanbeveling om één collega binnen de school het eigenaarschap over het PT te geven. De taak die hierbij hoort is in gesprek gaan met afdelingsleiders en secties, meedenken met toetsprogramma's, het PT controleren op onvolkomenheden en ervoor zorgen dat het PT tijdig wordt aangeleverd door de secties.

2.2.3 Programma voor Toetsing en Afsluiting (PTA)

In de bovenbouw wordt naast het PT gewerkt met het gebruikelijke Programma voor toetsing en afsluiting (PTA). Hierin staan alle onderdelen vermeld die meetellen voor het schoolexamen.

Ook hiervoor gelden opgestelde uitgangspunten. Deze uitgangspunten worden jaarlijks opnieuw vastgesteld en gecommuniceerd door het examenbureau. De verantwoordelijkheid voor het PTA ligt bij het examenbureau.

De werkgroep toetsbeleid heeft in overleg met het examenbureau de volgende aanpassingen voor het PTA vastgesteld.

De vakken van het PTA zijn opgedeeld in 3 categorieën:

- Vakken met een centraal eindexamen.
- Vakken zonder centraal eindexamen.
- Vakken zonder centraal eindexamen, die tevens onderdeel zijn van het combinatiecijfer.

Iedere categorie heeft een eigen overzichtstabel en daaronder staan de afspraken die betrekking hebben op deze categorie.

Vakken met een centraal eindexamen

	4 havo	5 havo	4 vwo	5 vwo	6 vwo
PT	In TW1, TW2 en TW3 geldt dat alle toetsen PT toetsen zijn. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Er zijn geen PT toetsen.	Alle toetsen zijn PT toetsen.	In TW1, TW2 en TW3 geldt dat alle toetsen PT toetsen zijn. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Er zijn geen PT toetsen.
PTA	TW4 is een eerste schoolexamen week. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Alle toetsen zijn PTA toetsen.	Er zijn geen PTA toetsen.	TW4 is een eerste schoolexamen week. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Alle toetsen zijn PTA toetsen.

- Het PTA loopt gedurende de schooljaren havo 4, havo 5 en vwo 5, vwo 6.
- In het examenjaar (havo 5 en vwo 6) worden alleen schoolexamen onderdelen afgenomen.
- Het PTA voor een vak bestaat uit minimaal 4 cijfers en maximaal 6 cijfers.
- Het PTA voor een vak bestaat uit 4 schriftelijke toetsen en maximaal 2 praktische opdrachten.*
- Ieder vak neemt voor het eerst een schriftelijk schoolexamen af in toetsweek 4 van havo 4 en vwo 5. Deze toetsen hebben zowel een weging voor het PT als een weging voor het PTA.
- Praktische opdrachten die meetellen voor het PTA mogen afgenomen worden in havo 4, havo 5 en vwo 5 en vwo 6. De praktische opdrachten in havo 4 en vwo 5 hebben zowel een weging voor het PT als een weging voor het PTA.
- Een praktische opdracht mag in overleg met de afdelingsleider plaatsvinden in een toetsweek.
- Iedere schriftelijke toets uit de toetsweek is herkansbaar.
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest.

*Uitzondering hierop zijn de vakken die een PO afnemen tijdens een schriftelijk moment in de toetsweek. Het PTA voor dat vak heeft dan minder dan 4 schriftelijke toetsen, maar nog wel steeds minimaal 4 cijfers en maximaal 6 cijfers in het PTA.

De uitzondering geldt voor: een mondeling (presentatie/discussie) eng/fra/dui/ned in de toetsweek, mondeling (presentatie) tekenen of muziek in de toetsweek of een practicum scheikunde/natuurkunde in de toetsweek.

Vakken zonder centraal eindexamen

Informatica, LOP en Wiskunde D

	4 havo	5 havo	4 vwo	5 vwo	6 vwo
PT	In TW1, TW2 en TW3 geldt dat alle toetsen PT toetsen zijn. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Er zijn geen PT toetsen.	Alle toetsen zijn PT toetsen.	In TW1, TW2 en TW3 geldt dat alle toetsen PT toetsen zijn. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Er zijn geen PT toetsen.
PTA	TW4 is een eerste schoolexamen week. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Alle toetsen zijn PTA toetsen.	Er zijn geen PTA toetsen.	TW4 is een eerste schoolexamen week. De toetsen in TW4 tellen zowel mee voor het PT als voor het PTA.	Alle toetsen zijn PTA toetsen.

- Het PTA loopt gedurende de schooljaren havo 4, havo 5 en vwo 5, vwo 6.
- In het examenjaar (havo 5 en vwo 6) worden alleen schoolexamen onderdelen afgenomen.
- Het PTA voor een vak bestaat uit minimaal 4 cijfers en maximaal 6 cijfers.
- Het PTA voor een vak bestaat uit 4 schriftelijke toetsen en maximaal 2 praktische opdrachten.**
- Ieder vak neemt voor het eerst een schriftelijk schoolexamen af in toetsweek 4 van havo 4 en vwo 5 (uitzondering hierop is het vak lop). Deze toetsen hebben zowel een weging voor het PT als een weging voor het PTA.
- Praktische opdrachten die meetellen voor het PTA mogen afgenomen worden in havo 4, havo 5, vwo 5 en vwo 6. De praktische opdrachten in havo 4 en vwo 5 hebben zowel een weging voor het PT als een weging voor het PTA.
- Een praktische opdracht mag in overleg met de afdelingsleider plaatsvinden in een toetsweek.
- Iedere schriftelijke toets uit de toetsweek is herkansbaar.
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest.

** Uitzondering hierop is het vak lop met maximaal 6 PO's en geen schriftelijke toetsen. Hiervoor geldt nog wel steeds minimaal 4 beoordelingen en maximaal 6 beoordelingen in het PTA.

Vakken zonder centraal eindexamen, die tevens onderdeel zijn van het combinatiecijfer.

CKV, Levensbeschouwing, Maatschappijleer en Profielwerkstuk

	4 havo	5 havo	4 vwo	5 vwo	6 vwo
PT	Er zijn geen PT toetsen voor de vakken levensbeschouwing en ckv. De vakken zijn onderdeel van het combinatiecijfer, dat wel opgenomen wordt in het PT.	Er zijn geen PT toetsen.	Er zijn geen PT toetsen voor het vak levensbeschouwing. Het vak is onderdeel van het combinatiecijfer, dat wel opgenomen wordt in het PT.	Er zijn geen PT toetsen voor de vakken ckv, maatschappijleer en het profielwerkstuk. De vakken zijn onderdeel van het combinatiecijfer, dat wel opgenomen wordt in het PT.	Er zijn geen PT toetsen.
PTA	Vakken die alleen in 4 havo worden afgenomen zijn levensbeschouwing en ckv. Alle toetsen zijn PTA toetsen.	Vakken die alleen in 5 havo worden afgenomen en die vallen in het PTA zijn maatschappijleer en het profielwerkstuk.	Het vak dat alleen in 4 vwo wordt afgenomen is levensbeschouwing. Alle toetsen zijn PTA toetsen.	Vakken die alleen in 5 vwo worden afgenomen zijn ckv, maatschappijleer en het profielwerkstuk. Alle toetsen zijn PTA toetsen.	Het vak dat alleen in 6 vwo wordt afgenomen is het profielwerkstuk. Alle toetsen zijn PTA toetsen.

- Het PTA loopt gedurende de schooljaren dat het vak gegeven wordt.
- Het PTA voor een vak bestaat uit minimaal 4 cijfers en maximaal 6 cijfers.***
- Het PTA voor een vak bestaat uit 4 schriftelijke toetsen en maximaal 2 praktische opdrachten.****
- Schriftelijke toetsen en praktische opdrachten kunnen gegeven worden gedurende de periode dat het vak gegeven wordt.
- Schriftelijke toetsen vinden alleen plaats in de toetsweken.
- Iedere schriftelijke toets uit de toetsweek is herkansbaar.
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest.

*** Uitzondering op het aantal cijfers is het profielwerkstuk. De exacte beoordeling van het profielwerkstuk wordt beschreven in het PTA.

**** Uitzondering hierop is het vak CKV met 6 PO's en geen schriftelijke toetsen. Hiervoor geldt nog wel steeds minimaal 4 cijfers en maximaal 6 cijfers in het PTA.

Ter illustratie vind je in bijlage [6.3 Voorbeelduitwerking PT en PTA](#) enkele voorbeelden van een uitgewerkt PT schema met daarin PT en PTA toetsen.

Hierin is daarnaast de cijferberekening opgenomen die laat zien hoe het PT gemiddelde (overgangscijfer) tot stand komt en hoe het PTA gemiddelde (schoolexamencijfer) tot stand komt.

Herkansingsregeling

De herkansingsregeling voor 4 havo, 4 vwo en 5 vwo is gelijk aan de herkansingsregeling genoemd in paragraaf 2.2.2. De herkansingsregeling heeft namelijk betrekking op zowel PT onderdelen als PTA onderdelen.

Leerjaar 4 havo, 4 vwo en 5 vwo.

- Iedere leerling heeft recht op **één herkansing per toetsweek (TW)**.
- De herkansing kan ingezet worden op alle schriftelijke PT of PTA toetsen uit de laatst afgenomen TW of op een herkansbare praktische opdracht met een inleverdatum in de periode voor de laatst afgenomen TW.
- **Iedere schriftelijke toets uit de toetsweek is herkansbaar.**
- **Een ingehaalde schriftelijke toets is nog steeds herkansbaar.**
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest.
- Een niet ingezette herkansing is **niet** mee te nemen naar een andere periode.

Leerjaar 5 havo en 6 vwo:

- Iedere leerling heeft recht op **één herkansing per toetsweek (TW)**.
- De herkansing kan ingezet worden op alle schriftelijke schoolexamens uit de laatst afgenomen TW of op een herkansbare praktische opdracht met een inleverdatum in de periode voor de laatst afgenomen TW.
- **Ieder schriftelijk schoolexamen uit de toetsweek is herkansbaar.**
- **Een ingehaald schriftelijk schoolexamen is nog steeds herkansbaar.**
- Een praktische opdracht is herkansbaar als een sectie hiervoor kiest.
- Een niet ingezette herkansing is **niet** mee te nemen naar een andere periode.

2.2.4 Formatief handelen

Formatief handelen is een rode draad in de voorgaande speerpunten. Zonder formatief handelen zullen de andere speerpunten niet optimaal tot hun recht komen.

Formatief evalueren heeft nu al een belangrijke plek in het leerdoelgericht onderwijs van Frencken Next. Dit is onlosmakelijk verbonden met het grotere kader van formatief handelen dat een belangrijk fundament vormt voor dit toetsbeleid.

Formatief handelen is meer dan het doen van formatieve checks in de les. Het vraagt een bepaalde houding van de leerling en de docent. Bij formatief handelen wordt gedurende het leerproces gecheckt waar de leerling op dat moment staat. De formatieve check is een meetinstrument, maar de vervolgstappen erna maken het verschil in het leerproces. Op basis daarvan wordt dan bepaald wat een mogelijke vervolgstap van het leren is. Deze formatieve beslissing wordt door docent en leerling samengenomen (Black, P., & William, D., 2009).

Voor het laten slagen van dit toetsbeleid is het noodzakelijk om collega's verder op te leiden in het integreren van formatief handelen in de lessen en het onderwijsprogramma. Dit sluit aan bij het leerdoelgericht lesgeven in Frencken Next en What's Next.

Als eerste stap willen we graag onderling handige tools delen, die gebruikt kunnen worden voor de formatieve checks in de les. Het is wenselijk om de onderstaande lijst gedurende dit schooljaar verder aan te vullen en tools met elkaar te delen en vooral van elkaar te leren.

- [Toolkit formatief handelen \(HAN\)](#)
- [Quizizz](#)
- [Socrative](#)
- [Kahoot!](#)
- [Wordwall](#)
- [Quizlet](#)
- [Plickers](#)
- [Lessonup](#)
- [Goformative](#)
- [Whiteboard](#)

Het opleiden van de docenten kan aankomend schooljaar (2023-2024) tijdens de professionaliseringsdagen opgepakt worden.

2.2.5 Toetsteam

Dit speerpunt is een ideaal voor langere termijn. Wel willen we jullie graag meenemen in de meerwaarde die een toetsteam binnen de organisatie kan hebben.

Missie toetsteam

Uit het opgestelde toetsbeleid vloeit voort dat binnen de school nog een slag te maken valt in het verbeteren van de kwaliteit van toetsen en toetsprogramma's en in de toetsbekwaamheid van docenten.

Om de expertise op het gebied van toetsing binnen de school te vergroten zou binnen de organisatie gekozen kunnen worden voor een toetsteam.

Dit toetsteam zal bestaan uit een aantal collega's, bij voorkeur uit diverse secties, die zich ontwikkelen als expert op het onderwerp toetsing. Zij verdiepen zich in de onderwerpen van het toetsbeleid: de toetsvisie van onze school, de piramide voor toetskwaliteit, de 3 toetsfuncties en de toetscyclus.

Met de opgedane kennis kunnen zij secties en individuele collega's ondersteunen en begeleiden, zowel praktisch als theoretisch, bij het verder ontwikkelen van toetsen die passen bij het toetsbeleid. Bovendien geven zij advies aan de directie als het gaat om het bewaken van de toetskwaliteit binnen school.

Met dit toetsteam willen we bereiken dat de kwaliteit van de toetsen binnen onze school gewaarborgd blijft en dat we als organisatie ons meer bewust zijn van de kwaliteit van onze toetsen. Bovendien heeft het toetsteam ook de rol kennis op het gebied van toetsen te delen met collega's, zodat de toetsbekwaamheid binnen de organisatie omhoog gaat.

Daarnaast kunnen er ook praktische taken bij het toetsteam terechtkomen. Zo zou het toetsteam de verantwoordelijkheid kunnen dragen voor het PT. Ze kunnen een controlerende taak hebben, maar ze kunnen zeker ook een adviserende bijdrage leveren aan secties en afdelingen op het gebied van het PT.

Aandachtspunten

De uitwerking van dit speerpunt is nog in ontwikkeling. Er zijn dan ook diverse kwesties die nog openstaan en waar nog een besluit over wordt genomen:

- hoe groot zou het toetsteam moeten zijn om goed te kunnen functioneren?
- wat heeft het toetsteam nodig om voldoende kennis en tools te hebben om secties en individuele collega's te begeleiden?
- hoe en waarvoor kunnen secties en afdelingen een beroep doen op het toetsteam?

3 Randvoorwaarden

3.1 Organisatie

Binnen de organisatie zijn we samen verantwoordelijk voor de uitvoering en het naleven van het opgestelde toetsbeleid. We streven naar een organisatie waar ruimte is om te leren in formatief handelen, waarin gezamenlijk gewerkt wordt aan het PT en PTA en waar een speerpunt het bewaken van de toetskwaliteit is. Hieronder is beschreven wie welke rol op zich neemt.

Directie

De directie heeft de taak om de grote processen omtrent toetsing in de gaten te houden en waar nodig bij te sturen. De directie draagt zorg voor toetsing als onderdeel van de algemene kwaliteitsagenda. Verder spreekt de conrector regelmatig met secties om resultaten te bespreken en te spreken over de keuze van beoordelen. Daarnaast biedt de organisatie de mogelijkheid aan docenten om zich te ontwikkelen en bij te scholen in het onderwerp toetsing, zodat zij over de minimale toetscompetenties beschikken. De directie is verantwoordelijk voor de handhaving van het toetsbeleid.

Afdelingsleiders

Afdelingsleiders zijn verantwoordelijk voor het verzamelen van het PT binnen de afdeling per jaarlaag. Daarnaast ligt er voor hen een rol om te spreken met de docenten binnen de afdeling over de gemaakte keuzes in het PT. De afdelingsleider waarborgt afstemming in toetsprogramma's tussen de secties. Ook bekijkt de afdelingsleider samen met de leden uit de afdeling wat passend is voor de leerlingen binnen de afdeling op het gebied van toetsen. Binnen de kaders en richtlijnen van het opgestelde toetsbeleid kunnen afspraken gemaakt worden die passend zijn bij de afdeling.

Examenbureau

Het examenbureau bewaakt de kwaliteit van de schoolexaminering en is verantwoordelijk voor het examenreglement, het PTA en alle zaken rondom de schoolexamens. Zij ondersteunen docenten wanneer er onduidelijkheid heerst over schoolexaminering op het gebied van regelgeving en procedures. Daarnaast behandelen zij leerling casussen die te maken hebben met schoolexamens.

Sectie

We vinden het binnen het Mgr. Frencken College belangrijk dat de sectie eenheid uitdraagt en toetsen levert die voldoen aan de kwaliteitscriteria uit 1.2.5. Voor leerlingen moet er geen verschil zitten in toetsen tussen diverse collega's binnen een vak.

De sectie is dan ook verantwoordelijk voor duidelijke toetsafspraken onderling. Samen bepalen zij het toetsprogramma, het aantal toetsen, de manier van afname, de tijdsduur en weging van toetsen. Dit alles dient wel te gebeuren binnen de kaders en richtlijnen die de school kiest op het gebied van toetsen. De sectieleider verantwoordt de keuzes in beoordelen en de resultaten bij de conrector.

Idealiter heeft iedere sectie een toetsexpert, die collega's binnen de sectie kan begeleiden bij het maken en beoordelen van kwalitatief goede toetsen.

Docent

Een docent is lid van de sectie en neemt daarin ook zijn/haar verantwoordelijkheden. De docent is er zelf verantwoordelijk voor dat zijn/haar kennis en vaardigheden op het gebied van toetsen en beoordelen up to date blijft. School biedt in overleg de mogelijkheid tot professionalisering op dit gebied.

Verder is de docent het eerste aanspreekpunt voor de leerling bij toetsen. Zij helpen leerlingen tijdig en goed voorbereid naar de toets toe te werken, liefst door formatief handelen. Ook is de docent verantwoordelijk voor het laten groeien en ontwikkelen van de leerling binnen zijn/haar vakgebied.

3.2 Bekwaamheid

Uit een eerdergenoemd rapport opgesteld door de commissie Kwaliteit Schoolexaminering, blijkt dat er, gemiddeld genomen in Nederland, onvoldoende expertise binnen scholen is op het gebied van toetsing. Een aanbeveling is dan ook om de toetsbekwaamheid binnen scholen te verbeteren.

Idealiter zien we binnen iedere sectie een docent die toetsexpert is binnen zijn/haar sectie. De docent is speciaal opgeleid om collega's te adviseren en ondersteunen bij het ontwikkelen van toetsen die voldoen aan de eerder beschreven kwaliteitscriteria.

Scholing van diverse docenten binnen school op het gebied van toetsing is belangrijk om de kwaliteit van toetsen te kunnen garanderen. De professionaliseringsdagen zijn een mooie gelegenheid om geïnteresseerde collega's op te leiden tot toetsexperts.

Er is een grote diversiteit aan scholing mogelijk. Een mogelijke optie is om aan te sluiten bij het hoger onderwijs, waar alle docenten minimaal de training Basis Kwalificatie Examinering (BKE) gevolgd moeten hebben. Bovendien kunnen docenten zich nog verder specialiseren als Senior Kwalificatie Examinering (SKE).

Naast het ontwikkelen van experts op het gebied van toetsen, zouden we ook graag meer aandacht hebben voor ontwikkelingen die het leerproces voor de leerlingen kunnen verbeteren. Aansluitend bij onze visie zouden docenten opgeleid moeten zijn voor het geven van doelgericht en bruikbaar feedback, formatief handelen en het geven van doelgericht onderwijs. Het is belangrijk dat alle collega's handvatten hebben om hiermee te kunnen werken. Scholing voor alle docenten in deze vakgebieden is daarom zinvol. Binnen de school is de groep collega's van Frencken Next hier al volop mee bezig. Zij zijn al getraind in het geven van doelgericht onderwijs en het geven van constructieve feedback.

Daarnaast is er enkele jaren geleden binnen school ook aandacht geweest voor formatief evalueren.

Op bovenstaande gebieden kan scholing een goede toevoeging zijn, maar wellicht kunnen collega's ook van elkaar leren en scholing aan elkaar bieden. Ook hiervoor zijn de professionaliseringsmiddagen uitstekende momenten om hier met elkaar nog verder in te ontwikkelen.

4 Implementatie

4.1 Schooljaar 2022-2023

Aan het begin van schooljaar 2022-2023 is de toetsvisie binnen de school gedeeld en vastgesteld. Daarna gaat de werkgroep toetsbeleid verder aan de slag met de concrete invulling van het toetsbeleid.

De bedoeling van de eerste fase is om aandacht te geven aan de belangrijkste speerpunten binnen de toetsvisie: formatief handelen, doelgericht leren en feedback geven, functies van toetsen en toetsbekwaam maken van docenten.

In overleg met de organisatie wordt bekeken aan welke speerpunten het eerst wordt gewerkt met behulp van scholing. Daarnaast gaat de werkgroep kijken welke afspraken er gemaakt kunnen worden met secties om concreet met de speerpunten uit de toetsvisie aan de slag te gaan. Voorbeelden hiervan kunnen zijn:

- het implementeren van formatief handelen in de lessen en dit uitwisselen met andere secties;
- (verder) ontwikkelen in doelgericht leren door van collega's te leren die de cursus "Denken in doelen" al hebben gevolgd en/of lesgeven in Frencken Next;
- de vaksecties stemmen met elkaar af wat hun toetsplanning, toetsvormen en aantal toetsen zijn voor een bepaald leerjaar en kijken waar knelpunten zitten voor leerlingen;
- manieren vinden met collega's om meer autonomie te geven aan leerlingen tijdens het leerproces.

In de bijlage [6.4 Planning schooljaar 2022-2023](#) is de globale planning van dit schooljaar te vinden.

In februari 2023 zal de eerste versie van het uitgewerkte toetsbeleid en opgestelde kaders en richtlijnen gedeeld worden met het MT en collega's. Informatie over dit toetsbeleid zal gegeven worden tijdens de professionaliseringsdag. Collega's krijgen ook gelegenheid om vragen te stellen over het toetsbeleid. De werkgroep haalt hier informatie op en verwerkt dit in een nieuwe versie van kaders en richtlijnen. Indien er behoefte is gaan leden van de werkgroep in gesprek met secties om ondersteuning te bieden en in beeld te brengen waar de onduidelijkheden en knelpunten van het toetsbeleid zitten.

In maart/april 2023 zal een tweede aangepaste versie van het toetsbeleid en de opgestelde kaders en richtlijnen worden gedeeld met het MT en collega's. Hierin zijn de kaders en richtlijnen aangepast en scherper geformuleerd. Het doel is om de kaders en richtlijnen van het toetsbeleid zo helder en duidelijk te formuleren dat collega's vanaf nu de voorbereidingen kunnen treffen voor schooljaar 2023-2024. Aan sectie wordt gevraagd een vak-PT op te stellen en op andere manieren naar toetsing te kijken door de opgestelde kaders van dit toetsbeleid. Tevens kan het jaarrooster opgesteld worden aan de hand van de nieuwe periodisering.

Hieronder volgt een planning die secties mogelijk kan helpen bij de voorbereiding van het PT en de invoering van het toetsbeleid:

Planning voor de sectie:

Wanneer	Actie
Februari	Eerste opzet PT + vragen knelpunten formuleren voor de werkgroep.
Maart	Gesprekken voeren met de werkgroep en vragen stellen over het PT.
April - Mei	Uitwerken PT volgens de kaders en richtlijnen.
Juni	Binnen de afdeling PT's afstemmen en eventueel aanpassen waar nodig.
Juni - Juli	PT af. (Mocht je als sectie denken deze deadline niet te halen, neem dan contact op met je conrector.) Planningen maken voor schooljaar 2023-2024 en binnen de sectie in gesprek gaan over formatief handelen in de les.

Voor de werkgroep toetsbeleid ligt de opdracht om dit toetsbeleid compleet te maken en het plan aan de organisatie over te dragen. Na dit schooljaar houdt de huidige werkgroep op te bestaan. Binnen de organisatie zal de implementatie van het toetsbeleid overgedragen worden aan: Ben Beesems, Jeroen Hensen, Roosje Verhoeven en Diane Collignon.

Hieronder staat beschreven welke acties dit jaar nog moeten gebeuren, om volgend jaar met de invoering van het toetsbeleid te kunnen starten.

Planning schoolbreed:

Wanneer	Actie	Wie
April	Vaststellen kaders en richtlijnen van het nieuwe toetsbeleid.	Werkgroep toetsbeleid: Tim, Danique en Amy + directie
April	Uitgangspunten PTA bekendmaken.	Examenbureau
April - Mei	Uitwerken vak-PT's en PTA. Speciale aandacht voor PTA 5V in schooljaar 2023-2024. Vragen stellen over het samenstellen van het PT kan nog steeds aan de werkgroep.	Secties
Mei	Vormgeven PT (voorblad, jaaroverzicht, PT's)	Werkgroep toetsbeleid: Tim, Danique en Amy
Mei	Bepalen wie binnen de school verantwoordelijk wordt voor het PT.	Werkgroep toetsbeleid 2.0: Ben, Roosje, Jeroen en Diane

Mei - Juni	Vorbereiden van het toetsrooster bureau op de planning van de 4 toetsweken.	Dimitri
Juni	Verzamelen van PT per leerjaar, controleren op onvolkomenheden en in gesprek met secties over afstemming PT.	Afdelingsleiders + verantwoordelijke voor PT.
Juni - Juli	Vorbereiding op het nieuwe schooljaar: nieuwe periodisering, formatief handelen en nieuwe toetsen samenstellen.	Secties
Juni - Juli	Invulling van de bufferweken en in gesprek met secties over het aantal excursies in het jaarrooster	Afdelingsleiders
Juli	Afronden document toetsbeleid + opheffen werkgroep	Werkgroep Toetsbeleid: Amy, Danique en Tim
Juli	Uitwerken van de communicatie richting ouders en leerlingen. Bij voorkeur in 1x helder te communiceren, liefst met ondersteuning van een poster of afbeelding. Ook graag een herhaling van de regels en afspraken van het toetsbeleid aan het begin van het jaar.	Pharailda + Ilse
September 2023	Magister met cijferkolommen in orde maken.	Administratie na overleg met werkgroep toetsbeleid 2.0.
September 2023	Uitdenken van het afnemen van de herkansingen in de onderbouw.	Werkgroep toetsbeleid 2.0: Ben, Roosje, Jeroen en Diane
Schooljaar 2023 - 2024	Formatief handelen op de kaart tijdens de professionaliseringsdagen.	conector bovenbouw

4.2 Schooljaar 2023-2024

In schooljaar 2023-2024 zal voor het eerst het nieuwe toetsbeleid in werking gaan. Dit zorgt voor veranderingen in het onderwijs van onze school, maar brengt ook organisatorische veranderingen met zich mee.

Om de invoering van het toetsbeleid goed te laten verlopen, is een heldere start van het schooljaar essentieel. Verder zal schooljaar 2023-2024 in het kader staan van scholing van collega's in formatief handelen en leerlingen meenemen in het veranderende onderwijsleerproces dat gaande is binnen de school. De werkgroep heeft aandachtspunten opgesteld voor het nieuwe schooljaar.

Aandachtspunten voor de secties

- PT en PTA zijn af en collega's en leerlingen weten waar ze dat jaar aan toe zijn.
- Ontwikkelingen maken op het gebied van formatief handelen in de les.

Aandachtspunten voor de afdelingen

- De PT's zijn binnen de afdelingen besproken en binnen de afdeling is helder met welk PT gestart wordt.
- Er wordt nagedacht over de communicatie door coaches/mentoren naar de mentor/coach leerlingen over het toetsbeleid.
- Er is aandacht voor het voorbereiden van de leerlingen binnen de afdeling op de toetsweken en het leren omgaan met formatief handelen tussen de toetsweken in.

Aandachtspunten voor de afdelingsleiders

- Het PT van de afdeling is gecontroleerd op onvolkomenheden en er heeft afstemming plaatsgevonden met collega's uit verschillende secties van de afdeling.
- Er is aandacht voor een PT passend bij de afdeling, maar wel binnen de kaders en richtlijnen van het toetsbeleid.
- Gezamenlijk nadenken over de communicatie met betrekking tot het toetsbeleid naar ouders en leerlingen, zodat dit helder en eenduidig gebeurt.
- Met elkaar afstemmen hoe het afnemen van de herkansingen van het PT gestroomlijnd kan verlopen.
- Met elkaar na iedere periode de uitvoering van de toetsweek en herkansing evalueren en verbeteren voor de volgende periode.
- Formatief handelen als ontwikkelpunt op de agenda van het afdelingsoverleg.

Aandachtspunten voor de directie

- Borging van het uitvoeren van het toetsbeleid.
- Samen met de afdelingsleiders zorgen voor heldere en eenduidige communicatie richting ouders.
- Per periode de toetsweek en de herkansingen van het PT evalueren met de afdelingsleiders en eventueel bijsturen waar nodig.
- Aansturen van het toetsrooster bureau bij toetsroosters van toetsweken.
- Communiceren met de administratie over de veranderende cijferkolommen in Magister en welke veranderende werkzaamheden het nieuwe toetsbeleid met zich meebrengt.
- Beslissen hoe en wanneer collega's kunnen bijscholen in formatief handelen.
- Regelmatig in gesprek gaan met de collega die verantwoordelijk is voor het PT.
- Aan het einde van het schooljaar een uitgebreide evaluatie van het toetsbeleid organiseren.

Aandachtspunten voor het OOP

- Aandacht voor veranderende werkzaamheden van de administratie door het nieuwe toetsbeleid. Denk hierbij aan: andere Magister structuur, 4x schoolbrede toetsweken.
- Aandacht voor 4 toetsroosters (schoolbreed) per schooljaar. Welke ondersteuning heeft het toetsrooster bureau hierbij nodig?

4.3 Schooljaar 2024-2025

Schooljaar 2024-2025 staat in het teken van het bijstellen van de kaders en richtlijnen van het toetsbeleid na evaluatie van het voorgaande schooljaar.

Collega's en leerlingen zijn steeds meer gewend aan het werken met het PT en de nieuwe periodisering. Het formatief handelen wordt naar een hoger niveau getild binnen de lessen. Belangrijk is dat formatief handelen een onderwerp op de agenda blijft binnen de school.

Kortom, dit schooljaar staat in het teken van het continueren, evalueren en bijstellen van het uitgevoerde toetsbeleid van 2023-2024.

5 Links en literatuur

5.1 Literatuur

Baartman, L. & Gulikers, J.T.M. (2017). *Doelgericht professionaliseren. Formatief toetsen met effect! Wat DOET de docent in de klas?* Eindrapport NRO-PPO overzichtsstudie dossiernummer 405-15-722

van Berkel, H. J. M., & Bax, A. E. (Eds.) (2002). *Toetsen in het hoger onderwijs*. Bohn Stafleu Van Loghum.

Biggs, J. B., & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill Education (UK).

Black, P., & William, D. (2009). *Developing the Theory of Formative Assessment. Educational Assessment, Evaluation and Accountability*. 21, 5-31.

Checklists en handreikingen (school)examinering geactualiseerd - VO-raad. (z.d.). Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://www.vo-raad.nl/nieuws/checklists-en-handreikingen-school-examinering-geactualiseerd>

Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being*. American Psychologist.

Donarski, S. & Bennet, T. (2020). *The researchED Guide to Assessment: An evidence-informed guide for teachers*. John Catt Educational Ltd.

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). *The power of feedback*. Review of Educational Research, 77(1).

Joosten-ten Brinke, D., & Sluijsmans, D. (2012). *Tijd voor toetskwaliteit: het borgen van toetsdeskundigheid in examencommissies*. TH&MA, 19(4).

Peeters, W. (2021, 8 juni). *Formatief handelen - Functies van toetsing*. Vernieuwonderwijs. Geraadpleegd op 18 april 2023, van <https://www.vernieuwonderwijs.nl/formatief-handelen-functies-toetsing/>

Rapport van de Commissie Kwaliteit Schoolexaminering. (2018). *Een volwaardig schoolexamen*.

Sluijsmans, D. & Kneyber, R. (2016) *Toetsrevolutie*. Uitgeverij Phronese.

Stevens, L. (2004-heden). *CAR Model*. NIVOZ.

Uitvoeringsbesluit WVO 2020. (z.d.). Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0045787/2022-08-01>

wetten.nl - Regeling - Besluit kerndoelen onderbouw VO - BWBR0019945. (2012, 1 december). Geraadpleegd op 17 april 2023, van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0019945/2012-12-01#Bijlage>

5.2 Handige Links

Links feedback geven en inzetten:

[Feedback is meer dan het overbrengen van informatie.](#)

[Kan het geven van feedback de motivatie en leerresultaten van studenten positief beïnvloeden en wat is effectieve feedback?](#)

['Cijfers geven helpt niet'](#)

[Vijf basisprincipes van formatief handelen](#)

Toolkit formatief handelen inclusief werkvormen feedback geven:

[Toolkit formatief evalueren](#)

[Een formatieve schoolcultuur](#)

<https://ruimtevoorleren.com/formatief-leren/>

<https://toetsrevolutie.nl/wp-content/uploads/2021/03/Screenshot-2021-03-01-at-09.32.52.png>

Self-Determination Theory:

[Met welke didactische strategieën kunnen docenten de motivatie en leergierigheid bij mbo-studenten positief beïnvloeden?](#)

[Zelfdeterminatietheorie](#)

Functies van toetsen:

[Formatief handelen en de drie functies van toetsing - Vernieuwonderwijs](#)

Criteria toetskwaliteit:

[De kwaliteit van toetsing onder de loep](#)

Checklisten VO-Raad:

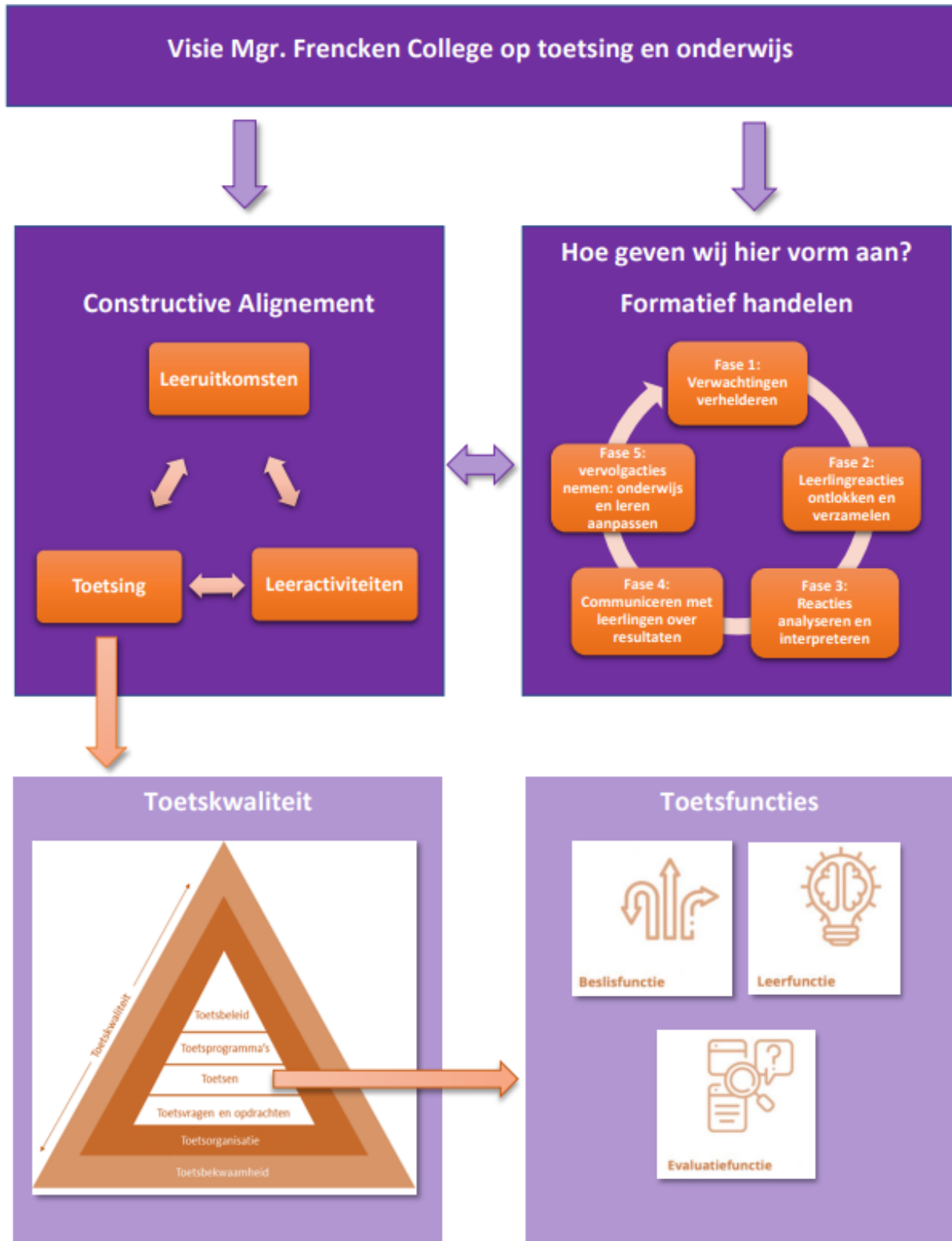
[Checklist PTA](#)

[Checklist examenreglement](#)

[Checklist kwaliteit schoolexaminering](#)

6 Bijlagen

6.1 Schema visie op toetsing en onderwijs



6.2 Voorstel periodisering

Binnen de werkgroep is de keus gemaakt om de periodisering van het schooljaar te herzien. Een nieuwe structuur biedt nieuwe mogelijkheden om onze visie op toetsing te realiseren.

Uitgangspunten

Vanuit de onderstaande uitgangspunten uit onze visie is ons voorstel tot stand gekomen:

- De hele school heeft in een schooljaar dezelfde structuur.
- Een transparante en duidelijke structuur.
- Rust in de lesweken waarin de nadruk ligt op het “leren” en continuïteit, dus zo min mogelijk lesuitval tussendoor.
- Er is een moment waarop leerlingen verbeteringen kunnen laten zien door middel van een herkansing.

Uitwerking periodisering

De periodisering is als volgt tot stand gekomen:

- Het uitgangspunt is 37 à 38 weken in het schooljaar.
- Het schooljaar is verdeeld in 4 gelijke periodes van ongeveer 9 weken.
- 4 toetsweken van 6 dagen (maandag - maandag) voor de bovenbouw en toetsweken van 5 dagen (maandag - vrijdag) voor de onderbouw; aan het einde van iedere periode.
- Toetsweken vallen niet direct na vakanties.
- Bufferweken. Deze lesweken kunnen ook gebruikt worden voor het inhalen van gemiste toetsen, ontwikkeltijd, professionalisering, excursies, corrigeren van nakijkwerk uit de toetsweek, voorbereiden van de nieuwe periode en andere activiteiten.
- Herkansingsmomenten vinden in de eerste helft van een nieuwe periode plaats.

Voordelen nieuwe periodisering

- Planbaarheid en transparantie voor leerlingen en docenten.
- 4x per jaar een vast moment voor beslistoetsen, dit zorgt voor minder toetsdruk het hele jaar door.
- Een toetsweek niet voor of direct na de vakantie (voordelig voor correctietijd van docenten en voorbereiding leerling).
- Vast aantal weken per periode/voor een toetsweek, niet jaarlijks afhankelijk van vakanties.
- Door toetsweken van maandag-maandag in te roosteren, is verkorting van lesdagen de dagen ervoor niet meer nodig. Dit beperkt lesuitval.
- Door het invoeren van bufferweken creëren we minder lesuitval buiten toetsweken, dit zorgt voor lesperiodes met meer rust en continuïteit.
- Bufferweken kunnen naast de lessen ook gebruikt worden voor het inhalen van gemiste toetsen, ontwikkeltijd, professionalisering, excursies, corrigeren van nakijkwerk uit de toetsweek, voorbereiden van de nieuwe periode en andere activiteiten.

Aandachtspunten nieuwe periodisering

- Bufferweken en toetsweken gaan ten koste van onderwijstijd. Hier is vooral sprake van in de reguliere onderbouwklassen.
- TW3 komt voor de eindexamenklassen aan de late kant.
- Het aantal dagen in de bufferweken is beperkt, is dit voldoende voor alle activiteiten zoals professionalisering, excursies ontwikkeltijd enz.? Zo niet, dan aantal activiteiten beperken of toch lesuitval in lesweken?
- Niet alle excursies en andere buitenschoolse activiteiten laten zich in een vooraf ingeplande bufferweek inplannen. Bepaalde activiteiten zijn afhankelijk van anderen of andere data.
- Als bufferweken ook ingezet worden voor inhaalwerk, hoe botst dat dan met de excursies of andere activiteiten?
- Er komt meer druk op het toetsrooster bureau. Gevraagd wordt om 4x per schooljaar een toetsrooster voor de gehele school te maken.

Voorstel Periodisering 2023-2024 (definitief)

maand	aug/sep		sep		sep		sep		sep		okt		okt		okt	
MFCwk	1		2		3		4		5		6		7			
wknr	35	start 1e periode Mag; introductie- week	36	P1-1 start periode 1 FN	37	P1-2	38	P1-3	39	P1-4 BW1/lesweek DW1 FN BSR 4H/4V	40	P1-5 Flex1-1	41	P1-6 Flex1-2	42	herfst- vakantie
maa	28	eerste schooldag; fotograaf voor personeel; lin vrij; sectie (1/6); sectieleiders (1/4); afdeling (1/6)	4		11		18		25	TW0 inh/herk 5H/5V/6V	2		9		16	
din	29	start introductie; fotograaf voor lin	5		12		19		26		3		10		17	
woe	30	introductie voor alle klassen	6		13		20		27		4		11		18	
don	31	introductie voor alle klassen (ovb)	7		14		21		28		5		12		19	
vrij	1	introductie voor alle klassen (ovb)	8		15		22		29		6		13		20	

maand	okt		okt/nov		nov		nov		nov		nov/dec		dec		dec	
MFCwk	8		9		10		11		12		13		14		15	
wknr	43	P1-7 Flex1-3	44	P1-8 Flex1-4	45	TW1 EW1 FN	46	P2-1 start 2e periode Mag; start periode 2 FN	47	P2-2	48	P2-3	49	P2-4 BW2/lesweek DW2 FN	50	P2-5 Flex2-1
maa	23		30		6	TW1/EW1	13	TW1 5H/6V	20		27		4	TW1 herkansing alle klassen	11	
din	24		31		7	TW1/EW1	14		21		28		5	professionalisering sdag (1/2)	12	
woe	25		1		8	TW1/EW1	15		22		29		6		13	
don	26		2		9	TW1/EW1	16		23		30		7		14	
vrij	27		3		10	TW1/EW1	17		24		1		8		15	

2024														TWEDE SEMESTER			
maand	dec		dec		jan		jan		jan		jan		jan/feb		feb		
MFCwk	16						17		18		19		20		21		
wknr	51	P2-6 Flex2-2	52	kerst- vakantie	1	kerst- vakantie	2	P2-7 Flex2-3	3	P2-8 Flex2-4	4	TW2 EW2 FN	5	P3-1 start 3e periode Mag; start periode 3 FN	6	P3-2	
maa	18		25		1		8		15		22	TW2/EW2	29	TW2 5H/6V	5		
din	19		26		2		9		16		23	TW2/EW2	30		6		
woe	20		27		3		10		17		24	TW2/EW2	31		7		
don	21		28		4		11		18		25	TW2/EW2	1		8		
vrij	22		29		5		12		19		26	TW2/EW2	2		9		

maand	feb		feb		feb/mrt		mrt		mrt		mrt		mrt		apr	
MFCwk			22		23		24		25		26		27		28	
wknr	7	carnavals- vakantie	8	P3-3	9	P3-4 BW3/lesweek DW3 FN	10	P3-5 Flex3-1	11	P3-6 Flex3-2	12	P3-7 Flex3-3	13	P3-8 Flex3-4 TW3 5H/6V TW3 ov muv N	14	TW3 EW3 FN
maa	12		19		26		4		11		18		25	TW3 5H/6V (ovb)	1	2e Paasdag
din	13		20		27	TW2 herkansing alle klassen	5		12		19		26	TW3 5H/6V (ovb)	2	TW3/EW3
woe	14		21		28	TW2 herkansing (5H, 6V, ovb)	6		13		20		27	TW3 5H/6V	3	TW3/EW3
don	15		22		29	professionalisering sdag (2/2)	7		14		21		28	ov muv N les 1t/m5 TW3 5H/6V	4	TW3/EW3 (voor 5H/6V ovb)
vrij	16		23		1		8		15		22		29	Goede Vrijdag TW3 alle klassen muv N	5	TW3/EW3 (voor 5H/6V ovb)

maand	apr		apr		apr		apr/mei		mei		mei		mei		mei	
MFCwk	29		30						31		32		33		34	
		P4-1 start 4e per in Mag; start periode 4 FN		P4-2 ex training 5H/6V		mei- vakantie		mei- vakantie		P4-3 ex training 5H/6V PEP klas 3		P4-4 BW4/lesweek DW4 FN		P4-5 Flex4-1		P4-6 Flex4-2
wknr	15		16		17		18		19		20		21		22	
maa	8		15		22	vrije dag	29	vrije dag	6		13	TW3 herkansing ov	20	2e Pinksterdag	27	
din	9		16		23	vrije dag	30	vrije dag	7		14	start CE1	21		28	
woe	10	MUSICAL	17		24	vrije dag	1	vrije dag	8		15		22		29	eind CE1
don	11	herkansing 5H/6V (ovb) MUSICAL	18		25	vrije dag	2	vrije dag	9	Hemelvaart	16		23		30	
vrij	12	herkansing 5H/6V (ovb) MUSICAL	19	SE cijfers naar DUO	26	vrije dag	3	vrije dag	10	vrije dag	17		24		31	

maand	jun		jun		jun		jun		jul		jul	
MFCwk	35		36		37		38		39		40	
wknr	23	P4-7 Flex4-3	24	P4-8 Flex4-4	25	TW4 EW4 FN	26		27		28	zomer- vakantie
maa	3		10		17	start CE2 TW4/EW4	24	TW4 (ovb)	1		8	
din	4		11		18	TW4/EW4	25	TW4 (ovb)	2		9	
woe	5		12	uitslag CE1 ? bb les 1tm5	19	TW4/EW4	26		3	overgangs- vergadering	10	
don	6		13	ob les 1tm5 (muv N) TW4 bb (ovb)	20	eind CE2 TW4/EW4	27		4	diploma- uitreiking? revisie, sectie over lesverdeling	11	
vrij	7		14	TW4 alle klassen muv N (ovb)	21	TW4/EW4	28	uitslag CE2 ? TW4 herkansing	5	afsluiting	12	

6.3 Voorbeelduitwerkingen PT en PTA

Een voorbeelduitwerking van een PT uit 4 havo waarin zowel PT als PTA onderdelen afgenomen worden.

PT schema

Wiskunde A								
Klas:	4	Niveau:	Havo					
Periode	Moment van afname	Soort toets	Tijdsduur	Omschrijving leerstof/materiaal/vaardigheden	Hulpmiddelen	Herkansbaar	Weging PT	Weging PTA
1	Week 45 (TW1)	Schriftelijk	100 min	Getal en Ruimte 12 ^e editie deel 1: H1, H3	Grafische rekenmachine in examenstand	Ja	2	
2	Week 19 (TW2)	Schriftelijk	100 min	Getal en Ruimte 12 ^e editie deel 1: H1,H2, H3	Grafische rekenmachine in examenstand	Ja	3	
3	Week 11	PO	100 min	PO Statistiek Getal en Ruimte 12 ^e editie deel 1: H2, H7 en H8	Excel	Nee	1	10%
	Week 13 / 14 (TW3)	Schriftelijk	100 min	Getal en Ruimte 12 ^e editie deel 1 en 2: H2, H7	Grafische rekenmachine in examenstand	Ja	2	
4	Week 25 (TW4)	Schriftelijk	100 min	Getal en Ruimte 12 ^e editie deel 1 en 2: H1,H2, H3, H4, H5, H6, H7	Grafische rekenmachine in examenstand	Ja	4	15%

Voorbeeld cijferberekening

Leerling X heeft de volgende cijfers behaald:

Toetsnaam	PW 1: H1 + H3	PW 2: H1 + H2 + H3	P1: H2 + H7 + H8	PW 3: H2 + H7	SE T1: H1 t/m H7
Cijfer	7,0	6,8	7,8	4,9	6,1
Weging PT	2	3	1	2	4
Weging PTA			10%		25%

$$\text{PT gemiddelde} = \frac{2 \times 7 + 3 \times 6,8 + 1 \times 7,8 + 2 \times 4,9 + 4 \times 6,1}{12} = 6,4 \quad (\text{rapportcijfer in 4 havo})$$

$$\text{PTA gemiddelde} = \frac{10 \times 7,8 + 15 \times 6,1}{25} = 7,1 \quad (\text{schoolexamencijfer in 4 havo})$$

Het PT cijfer (rapportcijfer) is dus niet gelijk aan het PTA cijfer (schoolexamencijfer)!

Een voorbeelduitwerking van een PT uit 5 vwo waarin zowel PT als PTA onderdelen afgenomen worden.

Duits								
Klas:	5	Niveau:	VWO					
Periode	Moment van afname	Soort toets	Tijdsduur	Omschrijving leerstof/materiaal/vaardigheden	Hulpmiddelen	Herkansbaar	Weging overgang	Weging PTA
1	Week 8	Schriftelijk	50 min	Luistervaardigheid B1-B2		Ja	3	
2	Week 18 (TW2)	Schriftelijk	100 min	Combinatietoets: Leesvaardigheid B2 & Schrijfvaardigheid B1	woordenboek DN, ND, NN	Ja	4	
3	Week 27 (TW3)	Mondeling	50 min	Spreekvaardigheid B1 (25 min. voorbereiding, 25 min. mondeling)		Ja	3	
4	Week 37 (TW4)	Schriftelijk	100 min	SE Literatuurgeschiedenis	woordenboek DN, ND, NN	Ja	2	25%

Voorbeeld cijferberekening

Leerling Y heeft de volgende cijfers behaald:

Toetsnaam	Luistervaardigheid	Lees- en schrijfvaardigheid	Spreekvaardigheid	SE Literatuurgeschiedenis
Cijfer	6,3	5,4	6,8	7,0
Weging PT	3	4	3	2
Weging PTA				25%

$$\text{PT gemiddelde} = \frac{3 \times 6,3 + 4 \times 5,4 + 3 \times 6,8 + 2 \times 7}{12} = 6,2 \quad (\text{rapportcijfer in 5 vwo})$$

$$\text{PTA gemiddelde} = \quad = 7,0 \quad (\text{schoolexamencijfer in 5 vwo})$$

Het PT cijfer (rapportcijfer) is dus niet gelijk aan het PTA cijfer (schoolexamencijfer)!

Een voorbeelduitwerking van een PT uit 3 vwo waarin alleen PT onderdelen afgenomen worden.

Vak Economie							
Klas:	3	Niveau:	vwo				
Periode	Moment van afname	Soort toets	Tijdsduur	Omschrijving leerstof/materiaal/vaardigheden	Hulpmiddelen	Herkansbaar	Weging overgang
1	Week 6	PO		Solliciteren - CV maken - Sollicitatievideo		Nee	1
	Week 10 (TW1)	Schriftelijk	50 min	H2: De markt van vraag & aanbod en Economische rekenvaardigheden	Rekenmachine (niet grafisch)	Ja	2
2	Week 17 Week na de kerstvakantie	PO		Starten eigen onderneming.		Nee	2
	Week 19 (TW2)	Schriftelijk	50 min	Reader bedrijfseconomie.	Rekenmachine (niet grafisch)	Ja	3
3	Week 28 (TW3)	Schriftelijk	50 min	H7: Ruilen over de tijd. H9: Goede tijden, slechte tijden. Economische rekenvaardigheden.	Rekenmachine (niet grafisch)	Ja	2
4 → PEP	Week 37 (TW4)	Schriftelijk	50 min	H6: Meer over de markt. H8: Samenwerken zonder risico. Economische rekenvaardigheden	Rekenmachine (niet grafisch)	Ja	2

Voorbeeld cijferberekening

Leerling Z heeft de volgende cijfers behaald:

Toets naam	PO solliciteren	PW H2	PO eigen onderneming	PW reader BDE	PW H7 + H9	PW H6 + H8
Cijfer	8,5	4,5	7,3	5,5	6,0	5,6
Weging PT	1	2	2	3	2	2

$$\text{PT gemiddelde} = \frac{1 \times 8,5 + 2 \times 4,5 + 2 \times 7,3 + 3 \times 5,5 + 2 \times 6,0 + 2 \times 5,6}{12} = 6,0 \quad (\text{rapportcijfer in 3 vwo})$$

6.4 Planning schooljaar 2022-2023

Planning schooljaar 22-23

